

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δέκατος

Συνδρομή ἰτησιαι: Ἐν Ἀθήναις: πρ. 10, ἐν ταῖς παρῃταις: πρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ: πρ. 20. - Ἀποστέλλεται δωρεάν: ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκαστοῦ ἔτους καὶ εἰς ἰτησιαι: - Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

10 Αὐγούστου 1880

Σφραγὶς τῆς
ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΝΑΞΟΥ

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ HUBER

ὁ τυφλὸς τῆς φύσεως παρατηρητῆς.

Μέγα καὶ συγκινητικὸν παράδειγμα τῆς δυνάμεως, ἣν κέκτηνται ἡ ἔμρυνος κλίσις καὶ ἡ ἐπιμονὴ εἰς τι ἔργον, παρουσιάζει ὁ βίος τοῦ περιωνύμου φυσιοδίφου Φραγκίσκου Huber, ὅστις ἐπλούτισε τὴν ἐπιστῆμην διὰ λαμπρῶν ἀνακαλύψεων ἀφορῶσων εἰς τὰς μελίσσας.

Ὁ Φραγκίσκος Huber ἐγεννήθη ἐν Γενεύῃ, ἐν τῇ γεραιᾷ ἐκείνῃ κοιτίδι τοσούτων σοφῶν καὶ εὐεργετικῶν ἀνδρῶν, τὴν 2 Ἰουλίου 1750.

Ὁ πατὴρ του, ὁ Ἰωάννης Huber, ἦτο ἀνὴρ εὐφυῆς, διεκρίνετο δ' ἐπὶ ἀξιαγάστοις προτερήμασιν. Ἦτο μουσικὸς, ζωγράφος, γλύπτης. Ὁ Ἰωάννης Huber ἐπεσκέπτετο συχνάκις τὸν Βολταῖρον εἰς τὴν ἐν Ferney ἐξοχικὴν αὐτοῦ ἑπαυλιν, μεγάλως δ' ἤρεσκεν εἰς τὸν ἐνδοξον φιλόσοφον. «Ἀφοῦ σᾶς ἴδῃ ὁ κ. Huber, γράφει ὁ Βολταῖρος πρὸς τὴν Κυρίαν Du Delfant¹, ὅλ' ἀμέλει τὴν εὐκρίνην σᾶς ζωγραφίσῃ διὰ μολυβδοκονδύλων διαφόρων χρωμάτων, δι' ἐλαιογραφίας, ὅλ' ἀμέλει ἰχνογραφίῃ ποικίλως, πάντοτε ὅμως ἐν γελοιογραφίᾳ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μὲ κατέστησε γελοῖον ἀπὸ μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν «τῆς Εὐρώπης». Εἶχε δ' ἀποκτήσει τοιαύτην ἔξιν εἰς τὸ νὰ ἐπιτυχάνῃ τὴν ὁμοιότητα τοῦ Βολταῖρου περικόπτων χάρτην, ὥστε λέγουσιν ὅτι ἐποίει τοῦτο μὲ τὰς χεῖρας ὅπισθεν τῆς ῥάχews. Διηγοῦνται μάλιστα, ὅτι διεσκέδαζεν ἐνίοτε διδῶν εἰς τὸν σκύλον του ἄρτον, τὸν ὅποιον ἐπαρουσίαζεν εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ ζώου οὕτως ὥστε

1. Διαπρεπὴς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα Κυρία, γενομένη ἐν τῶν κοινωνικῶν κέντρων ἐν Γαλλίᾳ.

τὸ ἀπομένον τεμάχιον ὁμοιάζε τὴν κατατομὴν τοῦ προσώπου τοῦ Βολταῖρου.

Ὁ Φραγκίσκος Huber ἐκληρονόμησεν ὅλας τὰς κλίσεις τοῦ πατρὸς του, ἐν αἷς καταλεκτέον καὶ τὸν ἔρωτα τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἰωάννης Huber συνέγραψε βιβλίον πολλοῦ λόγου ἄξιον ἐπιγραφόμενον: Παρατηρήσεις περὶ τῆς πτήσεως τῶν σαρκοδόρων πτηνῶν (Observations sur le vol des oiseaux de proie). Θέλωμεν δὲ ἶδει, ὅτι ἐπὶ τρεῖς γενεάς, ἀπὸ πάππου εἰς ἑγγονον, κατέλιπον οἱ Huber μνημεῖα ἀθάνατα φυσικοῖς ιστορικῶν μελετῶν.

Τὰ πάντα ἐπαρουσιάσθησαν πρόωρα παρὰ τῷ Φραγκίσκῳ Huber, πρὸ πάντων ὅμως τὸ πάθος τῆς μελέτης. Δεκαεπταετῆς ὢν, ὁ ἀτυχὴς νέος ἀπώλεσε τὴν ὄρασιν, ἀλλὰ πρὶν ἢ κλεισθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀντίκρισαν ἐκείνους τῆς δεσποινίδος Lullin. Οἱ δύο νέοι ἠγάπησαν ἀλλήλους, καὶ ἡ ἀτυχία τοῦ ἐνὸς δὲν ἀπέτρεψε τὸν ἕτερον ἀπὸ τῆς ἀμοιβαίως υποσχεθείσης μεταξὺ αὐτῶν ἐνώσεως. Ἡ δεσποινὶς Lullin, γενομένη σύζυγος ἀνδρὸς τυφλοῦ, ἐγένετο συνάμα ἡ ἀναγνώστρια, ὁ γραμματεὺς, ὁ συνεργάτης αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς παρατηρήσεις. Ἡ γενναία καὶ λεπτὴ ἐκείνη ἀφροσύνη διήρκεσεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ὅλα ἔτη, ἥτοι ἐφ' ὅσον ἔζησε παρὰ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἡ ὄντως ἀνωτέρα καὶ ἀξιόλογος ἐκείνη γυνή. Περὶ αὐτῆς, ἀφορῶν εἰς τὸ μικρὸν τῆς ἀνάστημα, ἔλεγεν ὁ Φραγκίσκος Huber: mens magna in corpore parvo, ἥτοι διάνοια μεγάλη ἐν σώματι μικρῷ. Ἀφοῦ δ' ἀπώλεσεν αὐτὴν, ἠκούσθη λέγων: — «Ἐνόσω ἔζη, οὐδέποτε συνησθάνθη τὸ ἀτύχημα τῆς τυφλώσεως».

Παρεκτὸς τοῦ ἀνεκτιμήτου τούτου συντρόφου τοῦ βίου του, ὁ Φραγκίσκος Huber βοηθὸν εἶχεν εἰς τὰς παρατηρήσεις του καὶ τὸν ὑπηρέτην του Φραγκίσκον Burnens. Ἰδοὺ δὲ πῶς διηγεῖται ἐν τῷ ἐν ἔτει 1794 δημοσιευθέντι πρώτῳ τόμῳ τοῦ περὶ μελισσῶν συγγράμματος αὐτοῦ (Nouvelles observations sur les abeilles), τὰς ὑπηρεσίας τοῦ πιστοῦ καὶ νοήμονος ἐκείνου ὑπηρέτου. «Δημοσιεύων τὰς περὶ τῶν μελισσῶν παρατηρήσεις μου, δὲν θέλω ἀποκρύψει, ὅτι δὲν ἔκαμα αὐτὰς διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν μου. Συνεπεία δυστυχῶν περιστάσεων ἐγενόμην τυφλὸς ἐκ πρώτης νεότητος. Ἀλλ' ἠγάπων τὴν ἐπιστῆμην, καὶ ἀπολέτης τὸ ὄργανον τῆς ὁράσεως δὲν συναπώ-

»λεσα μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα. Ἡ «κροάσθην τῆς ἀναγνώσεως, δι' ἄλλου γενομένης, «τῶν ἀρίστων περὶ φυσικῆς καὶ περὶ φυσικῆς ἱστορίας συγγραμμάτων. Ἀναγνώστην εἶχον τὸν «ὑπὲρ μένου, τὸν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Vaud Φραγκίσκον Burnens, ὅστις παρὰ δόξως ἐνδιεφέρετο «εἰς ὅ, τι με ἀνεγίνωσκε. Ἐκρίνα ταχέως, ἐκ τῶν «ἐπὶ τῶν ἀναγνώσεων μας κρίσεων του καὶ ἐκ «τῶν ἐπ' αὐτῶν συμπαρασχεμάτων του, ὅτι ἐνόει «αὐτὰς ὅσον καὶ ἐγώ, καὶ ὅτι ἐκ γενετῆς ἐκέ- «κτειτο τὴν πρὸς τὸ παρατηρεῖν ἱκανότητα. . . «Ὅτε δὲ ἡ σειρά τῶν μελετῶν μου μ' ἔφερεν εἰς «τὰς ὠραίας παρατηρήσεις τοῦ Ρεωμύρου περὶ τῶν «μελισσῶν, εὗρον ἐν τῷ συγγραμμάτι ἐκείνῳ τό- «σον καλῶς προσχεδιασμένα πειράματα, καὶ πα- «ρατηρήσεις γενομένας μετὰ τοσαύτης τέχνης «καὶ περισκέψεως, ὥστε ἀπεφάσισα νὰ μελετή- «σω ἰδιαιτέρως τὸν περιόνυμον ἐκείνων συγγρα- «μμάτων, ἵνα μορφωθῶμεν ὅτε ἀναγνώστης μου καὶ «ἐγὼ εἰς τὴν τόσῳ δυσχερῇ τέχνῃ τοῦ παρατη- «ρεῖν τὴν φύσιν. Ἠρχίσμεν νὰ παρατηρῶμεν τὰς «μελισσὰς ἐντὸς μελισσῶν ὑελίνων, ἐπανελά- «βομεν ὅλα τὰ πειράματα τοῦ Ρεωμύρου, καὶ ἐ- «πετύχομεν τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, ὅσας με- «τεχειρίσθημεν τὰ αὐτὰ μέσα. Ἡ συμφωνία αὕτη «τῶν παρατηρήσεων μεγάλως μ' εὐχαρίστησε. . . «Ἐνθα ἄρξυνθέμεντες ὑπὸ τοῦ πρώτου τούτου δοκι- «μίου, προσπαθήσαμεν νὰ κάμωμεν ἐπὶ τῶν με- «λισσῶν παρατηρήσεις ἐντελῶς νέας. . . Ἐσχό- «μεν δὲ τὴν εὐτυχίαν νὰ ἀνακαλύψωμεν γεγονό- «τα ἀξιοσημείωτα, τὰ ὅποια διέφυγον τὴν ὀξύ- «δερκειαν τοῦ Swammerdam, τοῦ Ρεωμύρου καὶ «τοῦ Bonnet».

Ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ ἔκ- «ρηθέντος συγγραμματος εὐρίσκωμεν ἀφελεῖς τι- «νας καὶ συγκινητικὰς ἐκφράσεις περὶ τῆς ἀκρας «ἡδονῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας, τὰς ὁποίας ἡσθάν- «θη ὁ τυφλὸς τῆς φύσεως παρατηρητής. «Νομίζω, «ὅτι δύναμαι νὰ κολακεύσω ἐμαυτὸν ὡς τυχόντα «τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ἀναγνώστων μου. Αἱ πα- «ρατηρήσεις μου φαίνονται ἐρμηνεύσασαι πολλὰ «φαινόμενα τῶς ἀνεξήγητα. . . Οἱ περὶ τῆς τῶν «μελισσῶν οἰκονομίας παραμυθεύοντες συγγρα- «μφοὶ ἐσχολίασαν αὐτάς. Οἱ πλείστοι τῶν καλ- «ηλιερῶν τὰς μελισσὰς παρεδέχθησαν ὡς βιά- «σιν τῶν πρακτικῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν τὰς ἐπι- «στημονικὰς ἀρχάς, ὧν ἀνεγνώρισαν τὴν ἀσφά- «λειαν, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ φυσιοδίφαι εἶδον μετὰ «διαρρήξιν τὸν διπλοῦν πέπλον τὸν περικαλύ- «πτοντα ἀπέναντί μου τὰς τῆς φύσεως ἐπιστήμας. Ἡ «ἐκφρασις αὕτη τοῦ διπλοῦ πέπλου, ἀφορῶσα «εἰς τὴν τύφλωσιν αὐτοῦ, ἔχει τι τὸ ἰδιαιτέρως «συγκινητικόν.

Ὁ δεύτερος οὗτος τόμος τῶν περὶ μελισσῶν «παρατηρήσεων συνετάχθη σχεδὸν ὁλόκληρος ὑπὸ «τοῦ Πέτρου Huber, υἱοῦ τοῦ Φραγκίσκου καὶ ἐγ-

γόνου τοῦ Ἰωάννου, ὅστις ἐδοξάσθη μελετῶν τοῦς «μύρμηκας, ὅπως ὁ πατήρ του ἐδοξάσθη μελετῶν «τὰς μελισσὰς.

«Εἶμαι βεβαιότερος, ἔλεγέ ποτε ὁ Φραγκίσκος «Huber τῷ κ. de Candolle, περὶ τῶν ὧν σὰς «διηγοῦμαι ἀπ' ὅσον εἰσθε ὑμεῖς περὶ τῶν ἰδίων «σας παρατηρήσεων, διότι ὑμεῖς δημοσιεύετε ὅ, τι «ῥμόνοι οἱ ὀφθαλμοί σας εἶδον, ἐνῶ ἐγὼ λαμβά- «νω τὸν μέσον ὅρον μεταξὺ διαφύων μαρτυριῶν.

Ἡ ἀλόγουτος φράσις εἰκονίζει τὴν ἀγαθότητα «τῆς καρδίας τοῦ ἐξόχου φυσιοδίφου. «Ἐν τι οὐ- «δέποτε ἡδυνήθη νὰ μάθω, νὰ παύσω ἀγαπῶν «ὅ, τι ποτὲ ἡγάπησα.

Ἀπέθανε δ' ὁ Φραγκίσκος Huber τῇ 22 Δε- «κεμβρίου 1831, ἔχων τὸ ὀγδοηκαστὸν πρῶτον «τῆς ἡλικίας ἔτος, ἥτοι ζήσας ἐν ὅλῳ ἐξήκοντα «καὶ τέσσαρα μὲν ἔτη ἐντελῶς τυφλὸς ἀπὸ δεκαε- «πταετοῦς, ἔκτοτε δ' ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη μετὰ «τῆς ἀπαρμύλλου συζύγου του, καὶ τὸ ἐπίλοιπον «τῆς ζωῆς ἔνευ τῆς πιστῆς αὐτῇ συντρόφου. Καὶ «ὅμως ὁ Huber διήλθε τὸν βίον τοῦτον ὡς ἀνὴρ «ἀγαθός, σοφός, χρήσιμος καὶ ἐν συνόλῳ εὐτυχής. «Ὅποσον μάθημα διὰ τοὺς τοσαύτας ἔχοντας ἀ- «φορητὰς εὐδαιμονίας, καὶ ὅμως συνεχῶς μεμψι- «μοιοῦντας καὶ κακοδαιμονοῦντας! **

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἐκτορος Μαλὸ βραβευθὲν παρὰ τῆς γαλ- «λικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκαθῆ]. «Συνίχμα· 181 σελ. 485.

Ζ'

Μάθημα μουσικῆς.

Εἶχον ἀποκτήσει φίλους ἐντὸς τῆς ὑπονόμου. «Τοιαῦται κοινὰ ἀγωνίαι ἐνοῦσι τὰς καρδίας, καὶ «ὅσοι συνέκλυσαν καὶ συνήλπισαν συνδέονται ἀ- «ποσπᾶστως.

Ὁ θεῖος Γασπάρ καὶ ὁ δάσκαλος πρὸ πάντων «μὲ ἡγάπησαν πολὺ· καὶ ὁ μηχανικός, ἂν καὶ μὴ «συγκατακλεισθεὶς μεθ' ἡμῶν, ἔτρεπε πρὸς ἐμὲ «αἰσθημάτων πατρὸς σώσαντος τὸ παιδίον του ἀπὸ «τῶν ὀνύχων τοῦ θανάτου. Μὲ προσεκάλεσεν εἰς «τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν θυγατέρα του ἡναγ- «κάσθη νὰ διηγηθῶ ὅσα μᾶς συνέβησαν ἐπὶ τῇ «μακρῇ ἡμῶν καθεύξεως ἐντὸς τοῦ ὄχτου.

Ὅλοι ἤθελον νὰ με κρατήσωσιν εἰς Βάρσας. «— Ὅα σοὶ εὖρῳ ἕνα σκαπανέα, μοὶ ἔλεγεν ὁ «θεῖος Γασπάρ, καὶ ὅα μείνωμεν πάντοτε ὁμοῦ.

— Ἄν θέλῃς, σοὶ δίδω θέσιν εἰς τὰ γραφεῖα, «μοὶ ἔλεγεν ὁ μηχανικός.

Εἰς τὸν θεῖον Γασπάρ ἐφαίνετο φυσικώτατον «νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ ἀνθρωποφυγεῖον, ὅπου ἔμε- «λεν ὁ ἴδιος πάλιν νὰ καταβῇ, μετὰ τῆς ἀμε- «μνίας τῶν εἰθισμένων ν' ἀψηφῶσι καθ' ἑκάστην «τὸν κίνδυνον. Ἀλλ' ἐγὼ οὔτε τὴν ἀκηδεῖαν οὔτε «τὸ θάρρος τοῦ εἶχον, καὶ ἥμισυ ἡμῖν διατεθε- «μένος νὰ ἐπαναλάβω τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὧστου. «Ὁραῖον πρᾶγμα τὸ μεταλλεῖν, περιεργότατον

ἔχαιρον ὅτι εἶδον ἐν ἄλλ' ἀρκούντως τὸ εἶδον, καὶ «οὐδεμίαν ὀρεξιν ἡσθάνομην νὰ κατοικήσω καὶ «αὐθις εἰς ὄχτον.

Ἡ ἰδέα αὕτη καὶ μόνη μὲ ἀπέπνιγε· βεβαίως «ἔβλεπον ὅτι ἡμῖν ὅλως ἀκατάλληλος δι' ὑπόγειον «ἐργασίαν· ἡ ἐν ὑπαίθρῳ ζωὴ, ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τῆς «κεφαλῆς μου, καὶ χιονώδης οὐρανὸς ἀκόμη ἂν εἴ- «ναι, ἦσαν καταλληλότερα δι' ἐμὲ. Τοῦτο ἐξήγη- «σα εἰς τὸν θεῖον Γασπάρ καὶ εἰς τὸν δάσκαλον, «καὶ οὗτος μὲν ἐξεπλάγη, ἐκείνος δ' ἐλυπήθη διὰ «τὴν ὀλίγην μου κλίσιν πρὸς τὴν ἀνθρωποφυγεῖαν· «ὁ δὲ Καρρόρρης, ὃν ἀπῆντησα, μοὶ εἶπεν ὅτι εἶμαι «βρεγμένη γάτα.

Εἰς τὸν μηχανικὸν δὲν ἐδυνάμην ν' ἀποκριθῶ «ὅτι δὲν ἤθελον νὰ ἐργάζωμαι ὑπὸ γῆν, ἀπ' οὗ μοὶ «ἐπρόσφερον ἐργασίαν εἰς τὰ γραφεῖά του, καὶ νὰ «μὲ διδάξῃ, ἂν ἤθελον νὰ προσέχω εἰς τὰ μαθή- «ματά του. Ἐποτίμησα νὰ τῷ διηγηθῶ ὅλην τὴν «ἀλήθειαν, καὶ τοῦτο ἐπράξα.

— Ἐπειτα, εἶπεν, ἀγαπᾷς τὴν ζωὴν εἰς τὸ ὑπαι- «θρον, τὰς ποικίλας περιπετείας καὶ τὴν ἐλευθερίαν. «Δικαίωμα δὲν ἔχω νὰ σ' ἐμποδίσω, παιδίον μου. «Ἀκολουθήσον τὴν δρόμον σου.

Ἀληθὲς ἦτον ὅτι ἡγάπων τὴν ζωὴν εἰς τὸ ὑ- «παιθρον. Ποτὲ τόσον δὲν τὸ ἡσθάνομην ὅσον ὅταν «ἡμῖν ἐντὸς τῆς εἰρηκτῆς τοῦ ὄχτου. Ὅστις συνει- «θίσῃ νὰ πηγαίνει ὅπου θέλει, νὰ πράττῃ ὅ, τι θέ- «λει, νὰ εἶναι κύριος ἐκυτοῦ, εὐκόλως δὲν τὸ ἀ- «πορναθάνει.

Ἐν ὅσῳ ἐγίνοντο αὐταὶ αἱ προσπάθειαι διὰ νὰ «μὲ κρατήσωσιν εἰς Βάρσας, ὁ Μαρτίνας ἦτον κατη- «φῆς καὶ σκεπτικός. Τὸν ἠρώτησα τί ἔχει, ἀλλὰ «μοὶ ἀπεκρίνετο ὅτι εἶναι ὡς πάντοτε· μόνον δὲ «ὅτε τῷ εἶπον ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναχωροῦ- «μεν, τότε μοὶ ὁμολόγησε τί τὸν ἔθλιβεν, ἐναγ- «καλισθεὶς με.

— Ἀ! δὲν θὰ μ' ἐγκαταλείψῃς; ἀνέκραξεν. «Ἐγὼ δὲ τῷ κατέφερα μίαν καλὴν γρονθίαν, «διὰ νὰ μάθῃ ν' ἀμφιβάλλῃ καὶ ἄλλοτε περὶ ἐμοῦ, «ὀλίγον δὲ καὶ διὰ νὰ κρύψω τὴν συγκίνησιν ἥτις «συνέστειλε τὴν καρδίαν μου, ὅταν ἤκουσα τὸ ἐπι- «φώνημα ἐκεῖνο τῆς φιλίας του.

Διότι ἡ φίλις μόνη, ὅχι τὸ συμφέρον, τῷ ὑ- «πηγόρευσε τὰς λέξεις ἐκεῖνας. Ὁ Μαρτίνας δὲν εἶχε «τὴν ἀνάγκην μου διὰ νὰ κερδίῃ τὴν ζωὴν του· «ἦτον ἱκανώτατος νὰ τὴν κερδίῃ καὶ μόνος του.

Τὸ ἀληθὲς μάλιστα εἶναι ὅτι εἶχε πρὸς τοῦτο «ἐμφύτους ἰδιότητας καθ' ἃς τῷ ἡμῖν κατώτερος, «καὶ πολὺ. Πρῶτον ἦτον πολὺ ἱκανώτερος ἐμοῦ νὰ «παίξῃ ὅλα τὰ ὄργανα, νὰ τραγῶδῃ, νὰ χορεύῃ, «νὰ ὑποκρίνηται· ἔπειτα ἤξευρε πολὺ καλλίτερον «ἐμοῦ νὰ προσκαλῇ «τὴν ἐντιμὸν ὁμήγουρνον», ὡς «ἔλεγεν ὁ Βιτάλης, νὰ θέτῃ τὴν χεῖρα εἰς τὸ βα- «λάντιον. Ἦκουον τὸ μειδίματό του, οἱ γλυκεῖς ὁ- «φθαλμοί του, οἱ λευκοὶ τοῦ ὀδόντες, τὸ ἀπροσποι- «ητὸν ἥθος του, ἵνα ἐκλύσωσι τὰς καρδίας τὰς ἡ- «τον εἰς ἐλευθερίτητα διατεθειμένους, καὶ χωρὶς

νὰ ζητῇ, καθίσταται τοὺς ἀνθρώπους προθύμους νὰ «δίδωσιν. Ὅλοι ἡδύχαριστοῦντο νὰ τὸν εὐχαριστῶσι. «Τόσον δ' ἀληθὲς εἶναι τοῦτο, ὥστε ἐπὶ τῆς βρα- «χείας ἐκδρομῆς του μετὰ τοῦ Κάπη, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐ- «γινόμεν ὥσπερ, εὗρε τρόπον νὰ συνάξῃ δεκαο- «κτὼ δραχμὰς, σπουδαίαν ποσότητα.

Ἐκτὸν εἰκοσιοκτὼ δραχμὰς ἔειχόμεν τετα- «μισυμένας, καὶ αἱ δεκαοκτὼ ἔς ἐκέρδισεν ὁ Μαρ- «τίνας, ἀπετέλουν κεφάλαιον ἐκτὸν τεσσαράκοντα «ἔξ δραχμῶν. Τέσσαρες δραχμὰς λοιπὸν μόνον ἀ- «κόμη ἔλειπον πρὸς ἀγοράν τῆς ἀγελᾶδος τοῦ βα- «σιλοπούλου.

Ἄν καὶ δὲν ἤθελον νὰ ἐργασθῶ εἰς τὸ ἀνθρο- «ποφυγεῖον, ἄνευ λύπης ὅμως δὲν ἀφῆκα τὰς Βάρ- «σας, διότι ἐχωρίζομην τοῦ Ἀλέξη, τοῦ θεῖου Γα- «σπάρ καὶ τοῦ δασκάλου· τῆς τύχης μου ὅμως ἦ- «τον νὰ χωρίζωμαι πάντοτε ὅλων ἐκείνων ὅσους «ἡγάπων καὶ ὅσοι φιλικῶς διέκειντο πρὸς ἐμὲ.

Ἐμπρός!

Τὴν ἄρπαν εἰς τὸν ὦμον καὶ τὸν σάκκον εἰς «τὴν ῥάχιν, ἰδοὺ πάλιν ἡμεῖς εἰς τὰς μεγάλας ὀ- «δοὺς, μετὰ τοῦ Κάπη, ὅστις περιχαρὴς κυλίσται «εἰς τὴν κόριν.

Ὁμολογῶ ὅτι μετ' εὐχρέστου αἰσθημάτων, ὅτε «ἀφῆκαμεν τὰς Βάρσας, ἐκτύπησα πάλιν διὰ τοῦ «ποδός μου τὴν ἡχηρὰν ὁδόν, ἥτις ἄλλον ἀνέδι- «δεν ἦχον παρὰ τὸ πηλῶδες ἔδαφος τῆς ὑπονόμου. «Τί ὠραῖος ὁ ἥλιος, τί ὠραῖα τὰ δένδρα.

Πρὶν ἀναχωρήσωμεν, ὁ Μαρτίνας καὶ ἐγὼ, εἶχο- «μεν διὰ μακρῶν συζητήσεως τὸ δρομολόγιον ἡμῶν· «διότι τῷ εἶχον διδάξει ν' ἀναγινώσκῃ εἰς τοὺς «χάρτας, καὶ δὲν ἐφάνταζετο πλέον ὅτι αἱ ἀπο- «στάσεις δὲν εἶναι μακρότεραι διὰ τὰ ὁδοιποροῦν- «τα σκέλη, παρὰ διὰ τὸν δάκτυλον ὅστις ἐπὶ τοῦ «χάρτου μεταβάλλει ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. Ἀπ' οὗ «δ' ἐπιμελῶς ἐσταθμίσσαμεν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ, «ἀπεφασίσσαμεν ὅτι ἀντὶ νὰ ὑπάγωμεν κατ' εὐθείαν «εἰς Ἰσσελ, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Χαβανόν, ὅα διεδοί- «νομεν διὰ Κλερμόντου. Τοῦτο δὲν θὰ ἐμῆκυσε πο- «λὺ τὴν ὁδόν μας, ὅα μᾶς παρεῖχεν ὅμως τὸ ὠφέ- «λημα τοῦ νὰ ἐπισκεφθῶμεν πόλεις ἱαματικῶν ὑ- «δάτων, ὅπου ἦσαν τότε πολλοὶ ἀσθενεῖς, τὴν Σαίν- «Νεκταρίαν, τὴν Μονδῶραν, τὴν Ροῦάταν, τὴν «Βουρδούλιν. Ἐν ᾧ ἐγὼ εἰργαζόμην ὡς ὥσπερ, ὁ «Μαρτίνας ἐπὶ τῆς ἐκδρομῆς τοῦ ἀπῆντησεν ἄνθρω- «πον ὅστις εἶχε καὶ ἐδείκνυσεν ἀκούδας, μετέβαινε «δὲ εἰς τὰς πόλεις ἐκεῖνας, ὅπου ἔλεγεν ὅτι ἐδύ- «νατό τις πολλὰ χρήματα νὰ κερδίῃ. Ὁ Μαρτίνας «λοιπὸν ἤθελε χρήματα, διότι ἐφρόνετο ὅτι ἐκτὸν «πεντήκοντα δραχμὰς δὲν ἤρουν εἰς ἀγοράν ἀγε- «λάδος. Ἀλλως τε, ὅσον περισσότερα χρήματα «εἶχομεν, τόσον ὠραιότερα θὰ ἦτον ἡ ἀγελὰς, ὅσον «δ' ὠραιότερα ἦτον αὕτη, τόσῳ μάλλον θὰ ἡδύχα- «ριστεῖτο ἡ μάνα Βαρβερίνα· τέλος δ' ὅσῳ μάλλον «θὰ ἡδύχαριστεῖτο ἡ μάνα Βαρβερίνα, τόσῳ εὐτυχέ- «στεροι θὰ ἦμεθα καὶ ἡμεῖς.

Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ προεβῶμεν πρὸς Κλερμόντον.

Όταν ήρχόμην ἐκ Παρισίων εἰς Βάρσας, εἶχον ἀρχίσει τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Ματτίαν· τῷ ἐδίδασκον ν' ἀναγινώσκῃ, ὡς καὶ τῷ ἔμαθον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς μουσικῆς. Ἐκ Βαρσῶν εἰς Κλερμόντον ἐξηκολούθησα τὴν διδασκαλίαν μου.

Εἶτε διότι δὲν ἤμην καλὸς διδάσκαλος, — ὅπερ πολὺ πιθανόν, — εἶτε διότι ὁ Ματτίας δὲν ἦτον καλὸς μαθητής, — ὅπερ πιθανόν καὶ αὐτὸ, — τὸ βέβαιον ὅτι αἱ πρόοδοι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν ὑπῆρξαν βραδεῖαι καὶ δύσκαλοι, ὡς ἦδη τὸ εἶπον.

Μάτην ἐπεμελεῖτο ὁ Ματτίας, μάτην προσεκόλληα τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸ βιβλίον· ἀνεγίνωσκε παντοῖα καὶ παράδοξα, τιμῶντα τὴν φαντασίαν μᾶλλον ἢ τὴν ἐπιμέλειάν του.

Τότε ἐνίστε ἡ ἀνυπομονησίᾳ μὲ κατελάμβανε, καὶ κυτῶν τὸ βιβλίον, ἀνέκραζον μετ' ὀργῆς ὅτι ἔχει ξηρὰν τὴν κεφαλὴν.

Ἐκεῖνος δὲ, χωρὶς νὰ θυμώσῃ, μ' ἐκύτταζε διὰ τῶν μεγάλων γλυκῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ μειδιῶν, — Ἀληθὲς εἶναι, ἔλεγε. Μαλακὴν τὴν ἔχω ὅταν τὴν κυτῶν. Ὁ Γαρροφόλης δὲν ἦτον ἀνόητος, καὶ εὐθὺς τὸ εἶδε.

Πῶς νὰ ἐξακολουθῶ ὀργιζόμενος μετὰ τοιαύτην ἀπόκρισιν; Ἐγέλων, καὶ ἠρξίζομεν πάλιν τὸ μάθημα.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν δὲν παρουσιάσθησαν αἱ αὐταὶ δυσκολίαι, καὶ ἀμέσως ἀπ' ἀρχῆς παράδοξοι ἦσαν τοῦ Ματτίαν αἱ πρόοδοι, καὶ τοσαῦται, ὥστε μετ' ὀλίγον ἤρχισεν νὰ μ' ἐκπλήττῃ ἐνίστε διὰ τῶν ἐρωτήσεών του, καὶ ἔπειτα ἤρχισεν νὰ μὲ στενοχωρῇ, καὶ πολλάκις νὰ μὲ φέρῃ εἰς ἀμηχανίαν, ὥστε νὰ μὴ ἤξεύρω τί ν' ἀποκριθῶ.

Ὁμολογῶ ὅτι τοῦτο μ' ἐπείραζε καὶ μ' ἐταπείνου. Ἐθεώρουν ἐμαυτὸν σπουδαίως ὡς καθηγητὴν, καὶ εὗρισκον δεινὸν νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ ὁ μαθητής μου ζητήματα καὶ νὰ μὴ ἤξεύρω τὴν λύσιν των. Μοὶ ἐφαίνετο μέχρι τινὸς ὡς ἂν μ' ἐκλεπτε.

Καὶ δὲν ἦτον φειδωλὸς ἐρωτήσεων ὁ μαθητής μου.

— Διατί δὲν γράφεται ὅλη ἡ μουσικὴ εἰς τὴν αὐτὴν κλεῖδα;

— Διατί μεταχειρίζονται τὰς διέσεις ἀναβαίνοντες καὶ τὰς ὑφέσεις καταβαίνοντες;

— Διατί ὁ πρῶτος καὶ τελευταῖος θυμὸς τῶν μουσικῶν τεμαχίων δὲν περιέχουσιν τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν χρόνων ὅσον οἱ ἐπίλοιποι;

— Διατί ἐντείνουσι τὸ βιολίον κατὰ τινὰς τόνους μᾶλλον ἢ κατ' ἄλλους;

Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ἐρώτησιν ἀπήντησα ἀξιοπρεπῶς ὅτι τὸ βιολίον δὲν ἦτον τὸ ὄργανόν μου, καὶ ποτὲ δὲν ἐφρόντισα νὰ μάθω πῶς πρέπει νὰ τὸ ἐντείνωσιν ἢ νὰ μὴ τὸ ἐντείνωσιν· καὶ εἰς τοῦτο τίποτε δὲν εἶχεν ὁ Ματτίας ν' ἀποκριθῇ.

Ἀλλὰ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον δὲν ἐδυνάμην ν' ἀπαλλαγῶ καὶ ὡς πρὸς τὰ ζητήματα τ' ἀφορῶντα τὰς κλεῖδας καὶ τὰς ὑφέσεις, διότι αὐταὶ ἀπέβλεπον αὐτὴν τὴν μουσικὴν, τὴν θεωρίαν τῆς μουσικῆς. Ἦμην καθηγητῆς τῆς μουσικῆς, καθηγητῆς τῆς παραλλαγῆς, καὶ ἔπρεπε ν' ἀποκριθῶ, ἢ, τὸ συνήθιστόν μου, ἤθελον ἀπολέσει πᾶσαν ἐπιβρόχην ἐπὶ τοῦ μαθητοῦ μου, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ ὑπόληψιν εἰς τὸν διδάσκαλον· ἀλλ' ἐγὼ ἤθελον πολὺ νὰ διατηρήσω καὶ τὴν ἐπιβρόχην μου καὶ τὴν ὑπόληψίν του.

Όταν λοιπὸν δὲν ἤξευρον τί ν' ἀποκριθῶ, τὰ διώρονον καθὼς ὁ θεὸς Γασπαρ, ὅτε τὸν ἠρώτησεν τί εἶναι γαιάνθρωποι, καὶ μοὶ ἀπεκρίθη ἀπορηματικῶς· εἶναι ἄνθρωποι εὗρισκόμενοι εἰς τὴν γῆν.

Οὐχ ἦτον ἐπισήμως ἀπῆντων καὶ ἐγὼ εἰς τὸν Ματτίαν, ὅταν δὲν εἶχον τί νὰ τῷ ἀπαντήσω.

— Οὕτως εἶναι, διότι οὕτω πρέπει νὰ εἶναι. Εἶναι νόμος.

Τοῦ Ματτίαν ὁ χαρακτήρ δὲν ἦτον τοιοῦτος ὥστε νὰ ἐπαναστῇ κατὰ νόμου· ἀλλ' ὁ τρόπος καθ' ὃν μ' ἐθεώρει τότε ἀνοίγων τὸ στόμα καὶ διαστέλλων τοὺς ὀφθαλμούς δὲν μοὶ ἦτον παντάπασιν κολληκευτικὸς, καὶ μοὶ ἀπεδείκνυσεν ὅτι δὲν εἶχον λόγον νὰ κομπάζω δι' ἐμαυτόν.

Πρὸ τριῶν ἡμερῶν εἶχομεν ἐγκαταλίπει τὰς Βάρσας, ὅταν μοὶ ἐπρότεινε τοιοῦτου εἶδους τινὰ πρότασιν· ἐγὼ δ' ἀντὶ εἰς τὸ διατί του ν' ἀποκριθῶ, «δὲν ἤξεύρω», ἀπήντησα ἡγεμονικῶς· «διότι οὕτως εἶναι».

Τότε ἐφάνη ὁ νοῦς του ὡς ἀπρησχολημένος, καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποσπάσω ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲ λέξιν, ὅπερ ἦτον ἱκανῶς παράδοξον, διότι εἶχε πάντοτε διάθεσιν νὰ φλυαρῇ καὶ νὰ γελάῃ.

Ἐπέμεινα δὲ τόσον, ὥστε μέχρι τέλους ὠμίλησα.

— Βεβαίως, εἶπεν, εἶσαι καλὸς καθηγητής, καὶ πιστεύω ὅτι κάνεις ὡς σὺ δὲν θὰ μ' ἐδίδασκεν ὅ,τι ἔμαθον. Ὁμως...

— Τί, ὅμως;...

— Ὁμως, ἴσως μερικὰ πράγματα δὲν τὰ γνωρίζεις. Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς σοφωτέρους· δὲν εἶναι ἀληθές; Ὅταν μ' ἀποκρίνεσαι «τοῦτο εἶναι διότι τοῦτο εἶναι», ἴσως ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι λόγοι, καὶ δὲν τοὺς λέγεις, διότι ποτὲ κάνεις δὲν σοὶ τοὺς εἶπεν. Οὕτω σκεπτόμενος λοιπὸν, δὲν σοὶ τοὺς εἶπεν. Οὕτω σκεπτόμενος λοιπὸν, εἶπα ὅτι ἂν θέλῃς ἡμποροῦμεν ν' ἀγοράσωμεν, ὅχι ἀκριβῶς, ἐν βιβλίον ὅπου νὰ περιέχωνται τὰ στοιχεῖα τῆς μουσικῆς.

— Τοῦτο εἶναι ὀρθόν.

— Δὲν εἶναι ἀληθές; Τὸ ἤξευρον ὅτι θὰ σοὶ φανῇ ὀρθόν. Δὲν ἡμπορεῖς νὰ ἤξεύρῃς ὅλα ὅσα περιέχονται εἰς τὰ βιβλία, ἀφ' οὗ δὲν ἐσπούδασας εἰς τὰ βιβλία.

— Καλὸς διδάσκαλος εἶναι προτιμότερος τῶν καλητέρων βιβλίων.

— Αὐτὸ ὅπου λέγεις μοὶ δίδει ἀφορμὴν νὰ σ' ἐμιλήσω καὶ περὶ ἄλλου πράγματος. Ἄν θέλῃς, ἡμπορῶ νὰ ὑπάγω νὰ ζητήσω ἐν μάθημα ἀπὸ τινος ἀληθινὸν διδάσκαλον, ἐν μόνον μάθημα, καὶ τότε αὐτὸς θὰ μ' ἔλεγε, θὰ ἠναγκάζετο νὰ μ' εἰπῇ ὅ,τι δὲν ἤξεύρω.

— Διατί δὲν ἔλαβες τὸ μάθημα τοῦτο εἰς ἀληθινὸν διδάσκαλον ἐν ὅσῳ ἦσο μόνος;

— Διότι οἱ ἀληθινοὶ διδάσκαλοι πληθύνονται, καὶ δὲν ἤθελον νὰ λάβω τὰ χρήματά σου διὰ νὰ πληρώσω τοῦτο τὸ μάθημα.

Εἶχον δυσχερестηθῇ ἀκούσας τὸν Ματτίαν νὰ μ' ἐμιλῇ οὕτω περὶ ἀληθινῶν διδασκάλων· ἀλλ' ἡ ἀνόητος φιλαυτία μου δὲν ἀντέσχεν ἀπέναντι τῶν τελευταίων τούτων λέξεων.

— Εἶσαι πολὺ καλὸν παιδί, τῷ εἶπον· τὰ χρήματά μου εἶναι χρήματά σου, ἀφ' οὗ κερδίζεις ὡς ἐγὼ, καλῆτερά μου πολλάκις. Θὰ λάβῃς ὅσα μαθήματα θέλεις, καὶ θὰ τὰ λάβω κ' ἐγὼ μὲ σέ.

Ἐπειτα δ' εἶχον τὴν γενναϊότητα νὰ προσέσω καὶ ταύτην τὴν ἐξομολόγησιν τῆς ἀμαθείας μου.

— Οὕτω θὰ ἡμπορέσω κ' ἐγὼ νὰ μάθω ὅ,τι δὲν ἤξεύρω.

Ὁ διδάσκαλος, ὁ ἀληθινὸς διδάσκαλος ὅστις μᾶς ἐχρηιάζετο δὲν ἦτον χυδαῖος τις μουσικὸς χωρίου, ἀλλὰ καλλιτέχνης τις, μέγας καλλιτέχνης, ὅποιοι εὗρισκονται μόνον εἰς τὰς ἐπισήμους πόλεις. Ὁ χάρτης μᾶς ἔλεγεν ὅτι, πρὶν φθάσωμεν εἰς Κλερμόντον, ἡ ἐπισημοτέρα πόλις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν ἦτον ἡ Μένδη. Ἦτον ἀληθὲς ἐπίσημος πόλις ἡ Μένδη; Δὲν τὸ ἤξευρον. Οἱ χαρακτῆρες ὅμως δι' ὃν τὸ ὄνομα αὐτῆς ἦτον γεγραμμένον εἰς τὸν χάρτην τοῦτο ἐνέφαινον, καὶ εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν χάρτην μου.

Ἀπερσισθὴ λοιπὸν ὅτι εἰς Μένδην θὰ καταβάλωμεν τὴν μεγάλην δαπάνην δι' ἐν μάθημα μουσικῆς. Καὶ ἦσαν μὲν μᾶλλον ἢ μέτριαι αἱ εἰσπραξίαι ἡμῶν εἰς τὸν ἄχαριν τοῦτον τόπον τῶν ὁρέων τῆς Λοζέρης. ὅπου σπάνια καὶ πτωχὰ εἶσι τὰ χωρία, ἀλλὰ δὲν ἤθελον ν' ἀναβάλω περισσώτερον τὴν χαρὰν τοῦ Ματτίαν.

Ἀφ' οὗ διέβημεν ἀπὸ πέρας εἰς πέρας τὰ γυνὰ καὶ ἀργιλλώδη πεδίον τῆς Μείνης, τὴν οἰκτροτέραν καὶ ἀθλιωτέραν χώραν τοῦ κόσμου, ἐστερημένην δασῶν, ὑδάτων, καλλιτεργίας, χωρίων, κατοίκων, ἐν γένει ἐστερημένην ζωῆς, ἔχουσιν δ' ἀπεράντους καὶ νεκρὰς ἐρήμους, ἀνεκτὰς μόνον εἰς τοὺς ταχέως διατρέχοντας αὐτὰς ἐρ' ἀμάξης, ἐφθάσαμεν τέλος εἰς Μένδην.

Ἐπειδὴ πρὸ τινων ὥρων ἦδη εἶχε νυκτώσει, δὲν ἐδυνάμεθα νὰ ὑπάγωμεν ἀμέσως νὰ ζητήσωμεν τὸ μάθημα ἡμῶν. Ἄλλως τε δὲ ἦμεθα καὶ κατακεκοπιακότες.

Εἰς τὸν Ματτίαν ὅμως ἡ Μένδη δὲν ἐφάνη πόλις τόσον ἐπίσημος ὅσον τῷ ἔλεγον· καὶ ἦτον τόσον ἀνυπόμονος νὰ μάθῃ ἂν εἰς αὐτὴν ὑπῆρχε διδάσκαλος μουσικῆς, ὥστε ἐν ᾧ ἐδειπνοῦμεν, ἡ-

ρώτησε τὴν ξενοδόχον ἂν ὑπῆρχεν ἐντὸς τῆς πόλεως μουσικοδιδάσκαλος διδὼν μαθήματα.

Μᾶς ἀπεκρίθη δ' ἐκείνη ὅτι πολὺ τὴν ἐκπλήττει ἡ ἐρώτησις ἡμῶν. Δὲν γνωρίζομεν λοιπὸν τὸν κῆρυον Ἑσπινασούν;

— Ἐρχόμεθα μακρόθεν, τῇ εἶπον.

— Ἀπὸ πολὺ μακρὰν λοιπόν;

— Ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, εἶπεν ὁ Ματτίας.

Τότε ἡ ἐκπληξίς της ἐπαυσε, καὶ ἐφάνη ἐννοήσασθαι ὅτι ἀφ' οὗ τοσοῦτον μακρόθεν ἤρχόμην, ἦτον δυνατόν νὰ μὴ γνωρίζωμεν τὸν κύριον Ἑσπινασούν· βεβαίως ὅμως ἂν ἤρχόμην ἐκ Αὐδωνος μόνον ἢ ἐκ Μασσαλίας, δὲν θὰ ἐξηκολούθει ἀπαντῶσα εἰς ἀνθρώπους τόσον κακῶς ἀνατεταραγμένους ὥστε νὰ μὴ γνωρίζωσιν ἐκ φάτης τὸν κ. Ἑσπινασούν.

— Ἐλπίζω ὅτι τὴν ἐπετύχομεν, εἶπον εἰς τὸν Ματτίαν Ἰταλιστί.

Τοῦ συντρόφου μου ἀνέλαμψαν οἱ ὀφθαλμοί. Ἀναμνηστικῶς ὁ κ. Ἑσπινασούς θ' ἀπῆντα ἀδιστακτικῶς εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις μας, οὐδὲ θὰ εἶχε τὴν ἐλαχίστην δυσκολίαν ἵνα μᾶς ἐξηγήσῃ τοὺς λόγους, δι' οὓς γίνεται χρῆσις τῶν ὑφέσεων εἰς τὴν κατάθεσιν καὶ τῶν διέσεων εἰς τὴν ἀνάθεσιν.

Ἀλλὰ μοὶ ἐπῆλθεν εἰς φόβος. Καλλιτέχνης τόσον περίφημος θὰ συγκατένευε νὰ δώσῃ μαθήματα εἰς πτωχοπαῖδα ὡς ἡμᾶς;

— Ἐχει πολλὰς ἀσχολίας ὁ κ. Ἑσπινασούς; ἠρώτησα.

— Ἐννοεῖται ὅτι ἔχει πολλὰς· πῶς νὰ μὴν ἔχῃ;

— Πιστεύετε ὅτι ἤθελε μᾶς δεχθῇ αὐρίον τὸ πρῶν;

— Βεβαίως· δέχεται ὅλον τὸν κόσμον, δηλαδὴ τοὺς ἔχοντας χρήματα, ἐννοεῖται.

Ἐπειδὴ δὲ οὕτω τὸ ἐνοοῦμεν καὶ ἡμεῖς, ἡσυχάσμεν, καὶ πρὶν ἢ ἀποκοιμηθῶμεν, ἂν καὶ λίαν ἀπρησχημένοι, ἐσυζητήσαμεν διὰ μακρῶν πάσας τὰς ἀπορίας ἃς ἠθέλομεν προτείνειν τὴν ἐπαύριον εἰς τὸν ἐνδοχὸν μουσικοδιδάσκαλον.

Ἀφ' οὗ δὲ, ἐξυπνήσαντες, ἐπεμελήθημεν τῆς ἐνδυμασίας ἡμῶν, δηλαδὴ τῆς καθαριότητος, ἥτις μόνη μᾶς ἦτον ἐφικτὴ, διότι ἄλλα ἐνδύματα δὲν εἶχομεν πλὴν τῶν ὅσα ἐφέρομεν, ἐλάβομεν τὰ ὄργανα ἡμῶν, ὁ Ματτίας τὸ βιολίον του καὶ ἐγὼ τὴν ἀρπικὴν μου, καὶ ἐκινήσαμεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τοῦ κ. Ἑσπινασοῦ.

Ὁ Κάπης ἠθέλησε, κατὰ τὴν συνήθειαν, νὰ ἔλθῃ μεθ' ἡμῶν· ἀλλὰ τὸν ἐδέσαμεν εἰς τὸν σταῦλον τοῦ ξενοδοχείου, μὴ νομίζοντες ὅτι ἤρμοζε νὰ παρουσιασθῶμεν μετὰ σκύλου εἰς τὸν ἐνδοχὸν μουσικόν τῆς Μείνης.

Όταν δ' ἐφθάσαμεν ἐμπρὸς τῆς οἰκίας ἥτις μᾶς ἐδείχθη ὡς ἡ τοῦ καθηγητοῦ, ἐνομίσαμεν ὅτι ἠπατήθημεν, διότι ὑπὲρ τὴν θύραν ἐκρέμαντο δύο χαλκὰ πινάκια, καὶ τοιαῦτα ποτὲ δὲν ἦσαν τὰ ἐμβλήματα τῶν μουσικοδιδασκάλων.

Ὡς δ' ἐμένομεν θεωροῦντες τὸ πρόσωπον τοῦτο τῆς οἰκίας, ἐξ οὗ μάλλον ἐδύνατο νὰ εικάσῃ τις κουρέως ἐργαστήριον, ἐπέρασέ τις πλησίον ἡμῶν, καὶ τὸν ἠρωτήσαμεν ποῦ κατοικεῖ ὁ κ. Ἐσπινασούς.

— Ἐκεῖ, εἶπεν ὁ δικθάτης, δεικνύων τὸ κουρεῖον.

Ἀλλὰ καὶ διατί μουσικοδιδάσκαλος νὰ μὴ κατοικήῃ εἰς κουρέως;

Εἰσήλθομεν λοιπόν. Διηρεῖτο δὲ τὸ ἐργαστήριον εἰς δύο ἴσα μέρη· εἰς τὰ δεξιά, ἐπὶ σανίδων ἦσαν τεθειμέναι ψῆκτραι καὶ βούρσαι, κτένια, μικρὰ ἀγγεῖα χρυμάτων καὶ μύρων, καὶ σάπωνες· εἰς δὲ τ' ἀριστερά, ἐπὶ βάρθρου παρὰ τὸν τοῦτον ἔκειντο ἢ ἐκρέμαντο ὄργανα μουσικά, βάρβιτοι ἢ βιολία, εὐθύαυλοι, σάλπιγγες κλειδωταί.

— Ὁ κ. Ἐσπινασούς; ἠρώτησεν ὁ Ματτίας.

Ἄνθρωπος μικρόσωμος, ζωηρὸς καὶ ἀεικίνητος ὡς πτηνόν, ξυρίζων κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην χωρικὸν καθήμενον ἐντὸς καθέδρας, ἀπεκρίθη διὰ φωνῆς βρυτόνου.

— Ἐγὼ εἶμαι.

Ἐξήνισα τότε βλέμμα εἰς τὸν Ματτίαν ἵνα τῷ εἰπῶ ὅτι ὁ κουρέως μουσικὸς δὲν ἦτον ὁ ἄνθρωπος ὅστις θὰ μᾶς ἐδίδεν τὸ ποθοῦμενον μάθημα, καὶ ὅτι θὰ ἐσπαταλῶμεν μάτην τὰ χρήματά μας ἂν εἰς αὐτὸν τὰ ἐδίδομεν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ μ' ἐννοήσῃ καὶ νὰ μ' ὑπακούσῃ, ὁ Ματτίας ἐκάθησεν εἰς ἐν σκαμνίον, καὶ μετ' ἥθους ἀδιστακτοῦ τῷ εἶπε·

— Θέλετε νὰ μοὶ κόψητε τὰ μαλλία ἀφ' οὗ ξυρίσῃτε τὸν κύριον;

— Βεβαίως, νεανία, καὶ σὺ ξυρίζω ἀκόμη, ἂν θέλετε.

— Εὐχαριστῶ, ἔχι σήμερον τὴν προσεχῆ φοράν ὅταν πάλιν ἔλθω.

Ἦμην ὅμως ἐκπεπληγμένος διὰ τὴν ἐτοιμότητα τοῦ Ματτία, ἐκείνου δὲ μοὶ ἔρριψε κλοπιμαῖον βλέμμα, ὡς ἵνα μ' εἰπῇ νὰ περιμείνω μίαν στιγμὴν πρὶν θυρώσω.

Μετ' ὀλίγον δ' ὁ Ἐσπινασούς ἀπεξύρισε τὸν χωρικὸν του, καὶ τὸ χειρόμακτρον εἰς τὰς χεῖρας, ἤλθε νὰ κουρέυσῃ τὸν Ματτίαν.

Κύριε, εἶπεν ὁ Ματτίας, ἐν ᾧ ὁ ἄλλος τῷ ἔδενε τὸ χειρόμακτρον ὑπὸ τὸν τράχηλον, ἔχομεν φιλονεικίαν ὁ σύντροφός μου κ' ἐγὼ, καὶ ἡξεύρομεν ὅτι εἴθε περίφημος μουσικὸς, ὥστε θὰ ἡμπαρόσεστε νὰ μᾶς εἰπῇτε τὴν γνώμην σας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφωνίας μας.

— Ἄς ἰδῶμεν τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφωνίας σας, νεανία.

Τότε ἐνόησα τίς ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ Ματτία· πρῶτον ἤθελε νὰ ἰδῇ ἂν ὁ μουσικὸς κουρέως ἦτον ἱκανὸς ν' ἀποκριθῇ εἰς τὰς ἐρωτήσεις του, καὶ ἔπειτα, ἂν αἱ ἀπαντήσεις ἦσαν ἐπαρκεῖς, νὰ λάβῃ τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς ἐπὶ τῇ τιμῇ μιᾶς κουράς. Πονηρὸς ἦτον ὁ Ματτίας τῇ ἀληθείᾳ.

— Διατί, ἠρώτησεν ὁ Ματτίας, ἐντείνουσι τὸ

βιολίον εἰς τινὰς τόνους μάλλον καὶ ὅχι εἰς ἑλλους;

Ἐνόμισα ὅτι ὁ κουρέως, ὅστις κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐπέρα τὴν κτένιον εἰς τὴν μακρὰν καὶ μὴν τοῦ Ματτία, θὰ ἐδίδεν ἀποκρισὶν τινὰ ὡς τὴν ἐδικὰς μου, καὶ ἤδη ἐγέλον κατ' ἐμαυτὸν ὅτι ἔλαβε τὸν λόγον.

— Ἐπειδὴ, εἶπεν, ἡ δευτέρα χορδὴ ἀριστερῆθεν τοῦ ὄργανου δίδει τὸν τόνον λα εἰς τὴν τακτικὴν διαπασῶν, αἱ λοιπαὶ χορδαὶ πρέπει νὰ ἐκτείνωνται οὕτως, ὥστε νὰ δίδωσι τοὺς τόνους ἀπὸ διὰ πέντε εἰς διὰ πέντε, ἥτοι σολ ἢ τετάρτη χορδὴ, ρέ ἢ τρίτη, λα ἢ δευτέρα, καὶ μι ἢ πρώτη ἢ ἡ πέμπτη.

Τότε δὲν ἐγέλασα πλέον ἐγὼ, ἀλλ' ἐγέλασε ὁ Ματτίας. Ἐγλεόαζεν ἄρα γε τὸ ἐκπεπληγμένον μου ἦθος; ἢ ἔχαιρε μόνον διότι ἔμαθεν ὅτι ἤθελε νὰ μάθῃ; Ὅπως δὴποτε ἐξεκαρδίζετο.

Τὸ κατ' ἐμὲ δ' ἔμενον κεχνῶς βλέπων τὸν κουρέα τοῦτον ὅστις, ἐν ᾧ ἐστρέφετο περὶ τὸν Ματτίαν καὶ ἀνοιγοέκλειε τὴν ψαλλίδα του, ἐπρόφερε συγχρόνως τὴν μικρὰν ταύτην διδασκαλίαν, ἥτις μοὶ ἐφαίνετο θαυμασία.

— Λοιπόν, εἶπε διακόψας τὸ ἔργον του καὶ σταθεὶς ἐμπρὸς μου, ἐλπίζω ὅτι δὲν εἶχεν αὐτὸς ἄδικον.

Ἐν ὅσῳ διήρκεσεν ἡ κουρέυσις, ὁ Ματτίας ἐπαυεν ἐρωτῶν, καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις κουρέως ἀπῆντα ἐπίσης ἀσφαλῶς καὶ εὐκόλως περὶ τοῦ βιολίου.

Ἀλλὰ μετὰ τὰς ἀπαντήσεις ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ ἐρωτᾷ, καὶ δὲν ἤργησε νὰ μάθῃ πρὸς τίς σκοποὺς ἤλθομεν πρὸς αὐτόν.

Τότε καὶ αὐτὸς ἐξεκαρδίσθη.

— Καλὰ παιδάριον! ἔλεγε. Τί νόστιμα!

Ἐπειτα δὲ ἠθέλησε νὰ τῷ παίξῃ τίποτε ὁ Ματτίας, ὅστις βεβαίως τῷ ἐφαίνετο νοστιμώτερον ἀπ' ἐμέ· καὶ ὁ Ματτίας, χωρὶς νὰ διστάσῃ, ἔλαβε τὸ βιολίον καὶ ἤρχισε νὰ παίξῃ ἕνα χορόν.

— Καὶ δὲν γνωρίζεις οὔτε ἐν σημείον τῆς μουσικῆς! ἀνέκραξεν ὁ κουρέως κτυπῶν τὰς χεῖρας καὶ ἐνικῶς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ματτίαν ὅς ἂν τὸν ἐγνώριζε πρὸ πολλοῦ.

Εἶπον ὅτι ὑπῆρχον ὄργανα κείμενα ἐπὶ βάρθρου καὶ ἄλλα εἰς τὸν τοῖχον κρεμάμενα. Ὁ Ματτίας τελειώσας ὅ,τι ἔπαιζεν εἰς τὸ βιολίον, ἐπῆρεν ἐν εὐθύαυλον.

— Παίζω, εἶπε, καὶ τὸν εὐθύαυλον καὶ τὴν κλειδοσάλπιγγα.

— Ἐλα, παῖξε, εἶπεν ὁ Ἐσπινασούς.

Καὶ ὁ Ματτίας ἔπαιξεν ἀνὰ ἕνα σκοπὸν εἰς ἕνα καστον τῶν ὄργάνων τούτων.

— Τὸ παιδάριον τοῦτο εἶναι θαῦμα τοῦ αἵματος, ἀνέκραξεν ὁ Ἐσπινασούς. Ἄν θέλῃς νὰ μάθῃς πλησίον μου, θὰ σ' ἀναδείξω μέγαν μουσικόν· ἀκούεις; μέγαν μουσικόν! Τὸ πρῶτον θὰ εἰσάγῃς μετ' ἐμοῦ τοὺς ἐρχομένους ἐδῶ, καὶ τὸ

πίλοιπον τῆς ἡμέρας θὰ ἐργάζεσαι ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν μου. Καὶ μὴ νομίζῃς ὅτι, διότι εἶμαι κουρέως, δὲν θὰ εἶμαι διὰ τοῦτο καὶ διδάσκαλος ἱκανὸς διὰ σέ. Διὰ νὰ ζῶ, νὰ τρώγω, νὰ πίνω, νὰ κοιμῶμαι, χρειάζομαι τὸ ξυράριον. Καὶ ὁ Ἰασμῖνος ξυρίζει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅμως εἶναι ὁ μέγιστος ποιητὴς τῆς Γαλλίας. Ἡ Ἀγὴν ἔχει τὸν Ἰασμῖνον καὶ ἡ Μένδη τὸν Ἐσπινασούν.

Ἀκούσας τὸ τέλος τοῦ λόγου τούτου, ἀπέβλεψα πρὸς τὸν Ματτίαν. Τί θ' ἀπεκρίνετο; Θὰ ἐστερουμένη καὶ τὸν φίλον, τὸν σύντροφον, τὸν ἀδελφόν μου, ὡς διαδοχικῶς ἐστερήθην ὅλους ὅσους ἠγάπων; Ἡ καρδία μου συνεστάλη δὲν ἀφῆκα ὅμως τὸ αἶσθημα τοῦτο νὰ μὲ κατακυριεύσῃ. Ἡ θέσις ὁμοιάζεε περίπου εἰς ἣν εἶχον ὁ ἴδιος εὐρεθῇ ἀπέναντι τοῦ Βιτάλη, ὅταν ἡ κ. Μίλιγαν εἶχε ζητήσῃ νὰ μείνω πλησίον τῆς. Δὲν ἤθελον νὰ ἔγω τὰς αὐτὰς τύψεις συνειδότος ὅς ἐπρεπε νὰ εἶχεν ἐκεῖνος.

— Φρόντισον μόνον περὶ σοῦ, Ματτία, τῷ εἶπον μετὰ συγκεκινημένης φωνῆς.

Ἀλλ' ἔσπευσε πρὸς ἐμὲ, καὶ λαβὼν με ἐκ τῆς χειρός,

— Ν' ἀφήσω τὸν φίλον μου! Ποτὲ δὲν θὰ ἡμπαρόσω. Σὺς εὐχαριστῶ, κύριε.

Ὁ Ἐσπινασούς ἐπέμεινε, λέγων ὅτι ἀφ' οὗ λάβῃ ὁ Ματτίας τὴν πρώτην ἀνατροπὴν, θὰ εὐρίσκειτο τρόπος νὰ σταλῇ εἰς Τουλούσην, καὶ ἔπειτα εἰς Παρίσιον, εἰς τὴν μουσικὴν ἀκαδημίαν· ἀλλ' ὁ Ματτίας ἀπεκρίνετο πάντοτε·

— Ν' ἀφήσω τὸν Παρίσιον; ποτέ!

— Τότε, παιδάριον, εἶπεν ὁ Ἐσπινασούς, θέλω νὰ πράξω κατὰ τὸν νοῦν σου, νὰ σοὶ δώσω ἐν βιβλίον ὅπου νὰ μάθῃς ὅ,τι ἀγνοεῖς.

Καὶ ζητήσας ἐφ' ἱκανὸν χρόνον εἰς τὰ συρτάριά του, εὗρε τὸ βιβλίον, ἐπιγραφόμενον Θεωρία τῆς μουσικῆς, παλαιόν, τετριμμένον, λερωμένον· ἀλλὰ τί ἔβλαπτε;

Ἐπειτα δὲ, λαβὼν κονδύλιον, ἔγραψεν εἰς τὴν πρώτην σελίδα· «Τῷ παιδίῳ ὅ, ὅταν γίνῃ καλλιτέχνης, θέλει ἐνθυμηθῇ τὸν κουρέα τῆς Μένδης».

Δὲν ἡξεύρω ἂν ὑπῆρχον τότε εἰς Μένδην καὶ ἄλλοι μουσικοδιδάσκαλοι πλὴν τοῦ κουρέως Ἐσπινασοῦ· ἀλλὰ τοῦτον μόνον ἐγνώρισα, καὶ ποτὲ δὲν τὸν ἐλησμονήσαμεν, ὁ Ματτίας κ' ἐγὼ.

(Ἐπειτα συνέχισεν)

ΖΗΣΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

[Σκιαγραφία].

Ἄλλοτε, μόλις ὁ κρότος τοῦ πυροβόλου μᾶς ἀφύπνιζεν ἅμα τῇ ἡοῖ ἀγγέλλων ἡμῖν, ὅτι ἀνέτειλεν ἡ 25 Μαρτίου, σπεύδοντες ἡγειρόμεθα ἑτοιμοὶ ν' ἀκολουθήσωμεν τριπλοῦν τῆς ἡμέρας πρόγραμμα.

Ἐχομεν τότε τὴν καρδίαν μεστήν καὶ τὴν διάνοιαν ἀνδρικωτέρων σκέψεων. Τὴν ἡμέραν τῆς 25 Μαρτίου ἐνοοῦμεν νὰ ἐρτάσωμεν ἀποθαυμά-

ζοντες τοὺς εἰς τὴν τελευτὴν πορευομένους ἀγωνιστὰς μετὰ τὴν κατάλευκον φουστάνελαν, τὴν πάλαν καὶ τὰ ἐρυθρὰ σανδάλια, λαμβάνοντες ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ζήσης Σωτηρίου μπομποτάν, δάφνην καὶ ὕδωρ, ἅτινα τῷ εἶχε στείλει ὁ παπποῦς τοῦ Ὀλέμπου, καὶ ἀκούοντες ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Γεωργίου Τερτσέτη τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας.

Οἱ ἄνδρες οὗτοι μετέδιδον τὸ θερμαῖνον τὰ στήθη των ἅγιον πῦρ ἐνθουσιασμοῦ καὶ διήγειρον ἐν ἡμῖν αἰσθήματα καὶ σκέψεις πρὸς μέμνησιν.

Ἦσαν τότε αἱ τελευταῖαι ἀναλαμπαὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Σήμερον, μόλις ἀκουσθῶσιν οἱ τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας ἀγγέλλοντες κανονοβολισμοὶ στρέφομεν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς κλίνης μας, ἵν' ἀνατώτερον ἐξακολουθήσωμεν τὸν διακοπέντα προῶν ὕπνον μας, καὶ βλασφημώμεν ἴσως διότι μᾶς ἀνησύχησαν, ἐγειρόμεθα περὶ τὴν δεκάτην, καὶ κομψῶς ἐνδεδυμένοι πορευόμεθα εἰς τὴν τελευτὴν, ὅπως χάσκοντες θαυμάσωμεν τοὺς γυναικοστολίστους ἐξώσττας τῶν οἰκιῶν, μυκτηρίζοντες ἴσως διερχόμενον λείψανον τοῦ ἀγῶνος, ὅπερ ἐκύρτωσεν ὁ χρόνος καὶ κατέβαλεν ἡ ἀδικοφροσύνη μας. Καὶ τὸ ἐσπέρως πατεῖς με πατῶ σε χυνόμεθα εἰς τὰς αἰθούσας ἐνδὲς τῶν ἀναριθμητῶν Συλλόγων, ὅπου ἀγένειος ρήτωρ προσπαθεῖ νὰ μεταδώσῃ ἡμῖν ἐνθουσιασμόν ἐψυμμιωμένον. Ὀλίγοι, ὀλίγιστοι μέχρι χθὲς μετὰ τὴν τελευτὴν ἐπορεύοντο εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον ἵνα λάβωσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ἑλλήνου τοῦ Ὀλέμπου μπομποτάν καὶ δάφνην.

Ἦδη καὶ ὁ Ζήσης Σωτηρίου ἐξέλειπεν, ἵνα συμπληρωθῇ οὕτως εἰπεῖν ἡ κατάπτωσίς μας. Ἡ νεολαία μας σκέπτεται κατὰ τρόπον ἀναγκάζοντα τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀτμοπλοικῆς εταιρίας περισσοτέρως νὰ μισθῶν κήρυκας κατ' ἔτος, ὅπως ἀγγέλλωσι τὴν ἀναχώρησιν τοῦ διὰ τὴν ἀτμοπλοίου, αἰσθάνεται δὲ παλμούς ἢ διὰ τὸ γρήμα ἢ διὰ τὸ κάλλος μόνον. Πατρίς καὶ ἐλευθερία, ἡρωϊσμός καὶ ἀγῶνες ἠφανίσθησαν.

Εἶναι τώρα αἱ θαμβοῦσαι λάμψεις τοῦ πετσωματισμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν Ἑλλάδι τὰ πετσωματὰ ἀντικατέστησαν τὸν ἡρωϊσμόν. Ἡ πετσωματικὴ ἐποχὴ ἡγείρεν ἀξιώσεις ὅτι διεδέχθη τὴν ἡρωϊκὴν καὶ τὸ χεῖρον ὅτι εἶναι αὐτὴ αὕτη. Οὐδεμία διαφορὰ μεταξὺ 21 καὶ 54 διὰ τοὺς ἐκστρατεύσαντας κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐποχὴν, καὶ μάλιστα ἴσως οἱ ἥρωες τοῦ 1854 νομίζουσιν ἐαυτοὺς ἀνωτέρους τῶν ἡμιθέων τοῦ 1821, ἀφοῦ ἐπὶ πλέον κατῴρθουν νὰ θεωρῶσιν ὡς λάφυρον. . . τὰ καζάνια καὶ τοὺς τετραπλάτους ἐκείνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ὁπρίων, ὡς ἔλεγον, ἐμάχοντο.

Καὶ μετ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐποχὴ αὕτη δέστωξε τι τὸ ἡρωϊκόν, διότι εἰ καὶ ἐξστράτευσαν ὅλοι οἱ ἀρχαγοὶ, ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλοὶ, πολλοὶ, οἱ

τινες ἢ ἦσαν ἐκ τῶν ἡρώων τοῦ 21 ἢ ἐξεστράτευον δι' ἰδίων χρημάτων.

Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ Ζήσης Σωτηρίου, ὅστις ὑποθηκεύσας τὴν παρὰ τὴν μητρόπολιν οἰκίαν του, κατήρτισε σῶμα καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὁπόθεν δὲν ἐπανῆλθεν ἢ ἀφοῦ ἔλαβε τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Εὐρώπη θὰ ἐλευθερώσῃ καὶ τὸν Ὀλυμπον, παρὰ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ προξένου τῆς Ἀγγλίας Βλοῦντ, μεταβάντος εἰς τὸ στρατόπεδόν του μετὰ τοῦ διαρμηνέως Πρασκάκη.

Ὁ Ζήσης Σωτηρίου, ὅστις πᾶσαν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐπανάστασιν ἐνεκολοποῦτο καὶ ὑπεστήριζε θυσιάων πᾶν ὅ,τι εἶχεν ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτε ἀνέτειλεν ἡ 25 Μαρτίου τοῦ 1878, ἥτις εὖρε τὸν στρατόν μας ἐπανελθόντα ἐκ τῆς ἀθανάτου ἐξόδου του μετὰ τὰ πρόπαια τῆς Ὀμβριακῆς, αὐτὸς ὅστις εἶχεν ἐξοδεύσει καὶ διὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτὴν τὰ μετὰ κόπου ὑπ' αὐτοῦ καθ' ἡμέραν ἀποταμιεύόμενα δεκάλεπτα, ἡσχύνθη νὰ ἐορτάσῃ τὴν ἡμέραν τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ γένους καὶ δὲν διένειμεν, ὡς ἐπραττε κατ' ἔτος, μπομπόταν, δάφνην καὶ ὕδωρ, διότι, ἔγραφεν ἐν προκηρύξει πρὸς τὸ Πανελλήνιον, ὁ παπποὺς τοῦ Ὀλύμπου δὲν τῷ ἐστειλεν, ἀλλὰ περιμένει τὰ παληκάρια νὰ τὴν λάβουν ἀπὸ τῆς χειρὸς του.

Σκληρὸν τὸ μάθημα διὰ τοὺς ἡρώας τῶν πεπονημένων, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι ἀρκεῖ διὰ τὴν νεολαίαν τοῦ ἔθνους μας μικρὸς μέχρι τοῦ μέσου τῆς ὁδοῦ Πατησίων περίπατος ἵνα στολίζηται αὕτη μετὰ δάφνην ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου. Ἀλλ' ὁ κατ' ἔτος διανέμων αὐτὴν τοῖς ἔλεγεν: ἀναβῆτε εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ πολεμήσατε διὰ νὰ δρέψητε δάφνας. Αἱ δάφναι δὲν λαμβάνονται ἀκόπως ἐδῶ ἀποκτώνται ἐν ἀγῶσιν ἐκεῖ.

Ὁ Ζήσης Σωτηρίου ἦτον ὡς χαρακτηριστὸς τύπος ἄξιος μελέτης. Εἶπε διότι ὑπὸ δουλείαν ἠτένισε τὸ πρῶτον τὸν ἥλιον εἰς Σέρβιαν τῆς Μακεδονίας μόλις ἀρχομένου τοῦ παρόντος αἰῶνος, εἶπε διότι καταβάς εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα, πρὶν ὑπογραφῇ ἡ συνθήκη τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς, ἔσχε τὴν ἀτυχίαν νὰ ἴδῃ τὴν γεννέτειραν καὶ πάλιν ὑπὸ ζυγὸν ἀπομείνας, ἐνῶ αὐτὸς εἶχε σπεύσει ἐκ Πέστης τῆς Οὐγγαρίας ὅπου μετήρχετο τὸν ἔμπορον ὅπως καὶ προσωπικῶς καὶ χρηματικῶς μετὰσχῇ τοῦ ἀγῶνος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εἶπε διότι ἦτο φύσις ἐλευθέρα, καὶ καρδίαν, ἥτις μόνον διὰ τὴν Θεὰν Ἑλευθερίαν ἠσθάνετο παλημούς, πάντοτε, ὅπου ἤκουεν ἀγῶνα ὑπὲρ ἐλευθερίας, ἔσπευδε νὰ προσφέρῃ καὶ αὐτὸς τὸν ἔρανον του καὶ τὸ αἷμα του ὑπὲρ αὐτῆς.

Καὶ ἰδοὺ διατί καὶ εἰς Ἰταλίαν δις ἀπῆλθε, καὶ τῷ 1854 ἐξεστράτευσε, καὶ ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ τελευταίου Ῥωσοτουρκικοῦ πολέμου πρῶτος αὐτὸς διανοήθη νὰ ἐκστρατεύσῃ διεγείρων ἐπαναστάσεις, ἀλλὰ συνελήθη εἰς Αἰμίαν καὶ ἐφυλακίσθη ὀλίγας ἡμέρας, μεθ' ὃ ἀπεστάλη εἰς

Ἀθήνας, διαταγῇ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀργότερον ἢ ἐνῆργουν ἢ ἐπεδοκίμαζον. . . τὰ πεπονημένα!

Ἐπολέμει κατὰ τῶν τυράννων τῶν λαῶν εἴτε κατακτητῆται εἴτε μονάρχαι ἦσαν. Καὶ διὰ τοῦτο εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς 3 Σεπτεμβρίου τῶσον ἀκαμάτως ὅσον καὶ ἀφιλοκερδῶς. Ἡ τιμιότης καὶ ἡ ἀφιλοκερδία τοῦ Ζήση Σωτηρίου ἦτο ἐκτὸς πάσης συζητήσεως. Ὅτε κατὰ τὸ 1848 ἀπεστέλλετο πρὸς τὸν ἐπαναστατήσαντα Παππακώσταν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα συνεννοημένων διὰ τὴν ἀνταρσίαν, ὁ Ζήσης μὴ ἔχων τ' ἀπαιτούμενα διὰ τὸ ταξιδεῖον χρήματα, ἀντὶ νὰ εἴπῃ τι εἰς τοὺς ἀποστέλλοντας, ἐπορεύθη εἰς φίλον του καταστηματάρχην καὶ ἐζήτησε νὰ δανεισθῇ ὀλίγα χρήματα. Τοῦ φίλου προθύμως παραχωρήσαντος τὸ αἰτήθη πόνον, ὁ Ζήσης Σωτηρίου ἐξαγαγὼν τὸ ὠρολόγιόν του ἠθέλησε νὰ τὸ ἀφήσῃ ὡς ἐνέχυρον. Ὁ δανείσας ἤρνετο ἐπιμόνως, ὁ Ζήσης ἐπέμενεν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ καλὸς φίλος ὑπερίσχυσε καὶ ὁ Ζήσης τὸν ἀπεχαιρέτισε κομίζων ἐν τῷ θυλακίῳ καὶ χρήματα καὶ ὠρολόγιον. Τὴν ἐπομένην ὁ δανείσας εὕρισκε εἰς τὸ κατάστημά του, κομισθέντα ἐκ Πειραιῶς ὑπὸ τινος νέου, τὸ ὠρολόγιον τοῦ Ζήση καὶ ἐπιστολὴν ἐν ἣ τῷ ἔγραφεν:

«*Ἀδελφε!*—Εἰς τὴν κόσμον ὑπάρχει ζωὴ καὶ θάνατος. Ἄν ἀπέθνησκον θὰ ἐζήμιούσο ὅ,τι τόσον προθύμως μοὶ ἐδάνεισας καὶ μετὰ τόσου κόπου ἀπέκτησας. Οὔτε τὸ θέλω οὔτε δίκαιον εἶναι. Κράτησε τὸ ὠρολόγιόν μου διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. . .»

Καὶ ὅτε τὸν διώριστεν ἡ κυβερνήσις ἀρχαιοφύλακα, ἠρνήθη ὅλον τὸν ὠρισμένον μισθόν, διότι ὀλιγώτερα τῷ ἤρκουν, καὶ διὰ νὰ συμβιβάσῃ τὸ πρᾶγμα ἄφινεν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ταμείου τὸ τρίτον τῆς μισθοδοσίας του, ἐκ τῶν λοιπῶν δύο τρίτων κατορθὼν ν' ἀποταμιεύῃ δεκάλεπτά τινα ἐκάστην ἡμέραν διὰ μελλούσας ἐπαναστάσεις, νὰ ἔχῃ παρ' αὐτῷ σπουδάζοντα ἕνα τῶν ἀνεψιῶν του καὶ νὰ προσφέρῃ πάντοτε τὸν ἐβόλόν του ἐν τοῖς πρώτοις ὑπὲρ παντὸς καλοῦ καὶ πατριωτικοῦ, παρ' οὐδενὸς ἰσχυροῦ καὶ ἐπισκεπτομένου τὰς ἀρχαιοφύλακας δεχόμενος δῶρα καὶ οὐδὲν ἐπιτρέπων νὰ ἐγγίσῃ κἄν λίθον ἀρχαῖον. Διότι ἐλάτρευε τὰς ἀρχαιοφύλακας καὶ οἶονε ὡς ἐραστὴς ἐζηλοτύπε ἐὰν τὰς ἡγγίζον. Ἀπαξ μόνον ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτὸν νὰ δωρησῇται ἀσήμαντον τεμάχιον ἀρχαίου μαρμαρίου πρὸς τὸν Ἀγγλον σοφὸν Φρήμαν, τὴν δ' ἐπομένην ἐφρόντισε νὰ κάμῃ γνωστὸν τοῦτο εἰς τὸ Πανελλήνιον διὰ τοῦ τύπου.

Ἡδύνατό τις νὰ κάμῃ ψυχολογικὰς μελέτας ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις τόσον ἐθεώρει ἑαυτὸν στενῶς συνδεδεμένον πρὸς τὸ Πανελλήνιον, ὥστε καὶ τὰς ἰδιαιτέρας του πράξεις ἐφρόντει ὅτι ἔπρεπε νὰ τῷ κάμνῃ γνωστὰς ἐτοιμὸς νὰ δεχθῇ τὸν ψόγον ἢ τὸν ἔπαινον του. Ὅτε ποτὲ ὁ Μέγας δούξ Κωνσταντῖνος τῷ προσέφερε σάπφειρον ἐπὶ δακτυλίου

ἐδέχθη παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ὁ Ζήσης τὸ δῶρον. Ἀλλὰ τὸ ἐδέχθη διότι τότε ἠκουάζεν ἡ Κρητικὴ ἐπανάστασις. Τὸ ἐξεποίησεν ἀντὶ ἐξακοσίων περίπου δραχμῶν καὶ διὰ τοῦ ἀντιτίμου ὤπλισε τὸν ἀνεψιόν του καὶ τινὰς ἄλλους νέους, οὓς ἀπέστειλε μετὰ τὴν εὐχὴν τοῦ παπποῦ τοῦ Ὀλύμπου νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς αἰματοβαροῦς ἡρωϊδὸς τῆς Μεσογείου. Μετὰ τινα καιρὸν ἔδωκε λόγον περὶ τοῦ δακτυλίου εἰς τὸ Πανελλήνιον.

Ἄλλοτε ποτε ἡ στέγη πλευρᾷς τινος τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ μουσείου κατέπεσε καὶ ὑπὸ τὰ ἐρείπια αὐτῆς ἐτάφη. . . ἡ κόπια τοῦ Ἑλλήνος τοῦ Ὀλύμπου. Ὁ Ζήσης ἐδέχθη στρατιωτικὸν μανδύαν ὑπὸ φίλου δωρηθέντα, ἐφόρεσεν αὐτὸν καὶ σπεύδων διέσχισε τὴν ὁδὸν τῶν Πατησίων.

—*Ε!* καπετάν-Ζήση, τῷ λέγει φίλος τις πρὸ τῶν Χαυτείων, κἄτι με μανδύαν σὲ βλέπω καὶ τρέχεις;

—*Λύριον* θὰ ἴδῃς καὶ θὰ μάθῃς, τῷ ἀπαντᾷ χωρὶς νὰ σταματήσῃ.

Τὴν ἐπομένην τὸ Πανελλήνιον ἀνέγνω ἔντυπον τοῦ Ζήση, ἐν ᾧ, ἐξιστορῶν πρὸς δικαιολογίαν τὸ γεγονός ἐζήτηι συγγνώμην, διότι ἦτο ἡναγκασμένος ν' ἀποχωρισθῇ ἐπὶ τινα καιρὸν ὁ Ἑλλήν τοῦ Ὀλύμπου τὴν κάπαν του.

Πόσον θὰ ἤμεθα εὐτυχεῖς ἂν κατωρθοῦτο νὰ μιμῶνται κατὰ τὴν λογοδοσίαν τὸν Ζήση Σωτηρίου οἱ τὰ κοινὰ διαχειριζόμενοι!

Μέγιστόν τι ἐθεώρει τὸν τύπον καὶ τὰ γράμματα ὁ Ζήσης, καὶ ὅτε κατέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκόμισεν ἰδίαις δαπάναις ἐν Εὐρώπῃ τυπώσας τὸ ἱστορικὸν Ἀλφαριθμητικὸν τοῦ Ῥωσιάδου καὶ τὴν ἀφήγησιν τῆς ναυμαχίας τοῦ Ναυαρίνου πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων.

Ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ Καποδίστριας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ ἀκόμη τὰ ὄρη ἀνέπεμπον καπνόν, τὸ δ' ἔδαφος ἠχνίζεν ἀπὸ αἵματα καὶ ἡ ὁσμὴ τῆς πυρίτιδος ἐπλήρου τὴν ἀτμόσφαιραν, ὁ ἀκόλουθος τοῦ στρατοῦ Ζήσης Σωτηρίου προσήρχετο καὶ κατέβατε εἰς χεῖρας τοῦ Κυβερνήτου πόσον τι φοινίκων, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς πυρὴν καταρτισθῆσθαι κατὰ μικρὸν κεφαλαίου πρὸς ἱδρύσιν Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ἦτο λοιπὸν ὁ πρῶτος συλλαβὴν τὴν ἰδέαν καὶ καταθέσας χρῆμα πρὸς ἱδρύσιν τοῦ τεμένου ἐν ᾧ ἐσπουδάζαμεν, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε ἰδιάζουσαν στοργὴν ἔδειξε πρὸς τὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον φοιτῶσαν νεολαίαν, προβάλλων τὸ γῆρας του εἰς παράδειγμα καὶ εἰς μίμησιν μεγάλων πράξεων αὐτὴν παρορμῶν.

Διὸ, ὅτε τὸ πρῶτον ἐδιδάχθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις θεάτρου ὁ Λεωνίδας ἐν Θεραποῦλαις τοῦ Pichat, ὁ Ζήσης ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ του ταμείου ἠγόρασεν εἰκοσιπέντε εἰσιτήρια ὑπερώου καὶ συμπαραλαβὼν ἱσαριθμούς φοιτητὰς ἐπορεύθη τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο εἰς τὸ θέατρον προσπαθῶν, ἂν τῷ

ἦτο δυνατὸν, νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὰ στήθη τῶν καλῶν νέων τὴν καρδίαν τοῦ τέανου τῆς Σπάρτης.

Καὶ ὅτε συνέστη ἡ ἐθνοφυλακὴ προσήλθεν ὁ ὑπερηφάνως ἐπὶ τῶν Βαυαρῶν παραιτηθεὶς τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ, ἵνα γυμνασθῇ ὡς ἀπλοῦς ἐθνοφύλαξ, καθὼς καὶ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης—καὶ τοι τῷ προσεφύθησαν βαθμοὶ—ἐπολέμησε καὶ ἠχημαλωτίσθη ἐν Ἰταλίᾳ. Ὅτε δὲ ἦτο κεκλεισμένος εἰς τὸ παρὰ πᾶς Ἀλπεῖς φρούρον Πρὸ αἰχμαλώτος καὶ ἐνταῦθα εἶχε διαδοθῇ ὅτι ἐφρονεῖτο, ἡ προσφιλες αὐτῷ Πανεπιστημιακὴ νεολαία δὲν ἐλησμόνησε τὸν ἀγαπήσαντα αὐτὴν, ἀλλ' ἐτέλεσε μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς του, εἰς ὁ κ. Α. Ῥηγόπουλος ἐξεφώνησεν ἐντολὴν αὐτῆς ὡραῖον λόγον.

Καὶ ὅμως προχθεῖς, ὅτε ὁ θάνατος ἦλθε καὶ εὗρεν ἡσύχως εἰς τὸ δωμάτιόν του τὸν ἀτενίσαντα αὐτὸν κατὰ πρόσωπον εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ὀλίγα μόλις παιδιὰ τοῦ Ὀλύμπου ἐκῆδυσαν αὐτόν. Ποῦ ἦσαν οἱ φοιτηταί του;

Ἐζῆσε βίον πρωτότυπον ὁ Ζήσης Σωτηρίου ὁ μόνος μεγαλοϊδεάτης πατριώτης. Ἐδημοσίευσεν κατὰ καιροὺς τὰς πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς ἐπιστολάς του καὶ τὰς μετὰ τῶν ἐπισκεπτομένων ἐπισήμων τὴν Ἀκρόπολιν συνδιαλέξεις του. Μίαν παράκλησιν πρὸς ὅλους ἀπέστειλεν: *Ἀγαπάτε τὴν Ἑλλάδα*. Καὶ ὅταν ἐνόμισεν ὅτι διὰ τῆς Βερολινεῖου συνθήκης ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη τῶν Εὐρωπαίων ἐξεδηλώθη, ἔγραψε πρὸς τὸν Σουλτᾶνον, ἐν ἄλλοτε προὔτρεπεν ἢ νὰ βαπτισθῇ ἢ νὰ φύγῃ εἰς τὴν κόκκινη μιλᾶ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἰσπράττῃ πλὴν τοὺς φόρους τῆς Ἡπειροθεσσαλίας, διότι αὕτη ἀνήκει ἤδη τῇ Ἑλλάδι, ἥτις ἀργότερον ὁ ἀπαίτησεν αὐτοὺς καὶ μετὰ τόσον μάστιγαν.

Ἐζῆσε διηνεκῶς θερμαίνων εἰς τὰ στήθη του τὸν πόθον τῆς μεγάλης Ἑλλάδος καὶ εἰργάσθη ὅσον ἠδυνήθη, χωρὶς οὐδένα ν' ἀδικήσῃ χωρὶς οὐδένα νὰ βαρύνῃ. Τόσον ἐφρόντισε νὰ μὴ βαρύνῃ τινὰ τῶν φίλων του, ὥστε καὶ ὅταν ἀπέθανεν ἀφῆκε διὰ τῶν οἰκονομιῶν του ἀποκτηθεῖσας τέσσαρας μετοχὰς τοῦ Ἑθνικοῦ δανείου ὅπως χρησιμεύσωσι διὰ τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας καὶ τοῦ μνημοσύνου του.

Ἐζῆσεν ὡς πρότυπον πατριώτου καὶ φιλελευθέρου μὴ ὑστεροῦντος ἐν πάσῃ θυσίᾳ καὶ ἐτοιμοῦ πάντοτε εἰς ἀγῶνας.

Ἐζῆσε τῶν ἁσθεσίων εἰς τὰ γεγηρακότα στήθη του τὸ ἄγιον πῦρ τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀκμάζουσιν εἰς τὴν διάνοιαν τὴν Μεγάλην Ἰδέαν.

Ἦτον ὁ ἀληθὴς τελευταῖος Ἑλλήν, μετὰ τοὺς πόθους του, μετὰ τὰς ἐλπίδας του, μετὰ τὰς αἰσθήματά του.

Ὁ τελευταῖος Ἑλλήν ἀπέθανε!

Ἦ καὶ ἰδέαι.

ταύτη τὴν διάβασιν τῆς «Ἀφροδίτης» διὰ τοῦ ἡλίου, ἀνεγνώρισε δὲ τὰ παράλια τῆς Νέας Ζηλανδίας.

Ὁ Κουκ ἐπέστρεψεν εἰς Εὐρώπην διὰ τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, ἐνθ' δὲ ἔπλεε πρὸς νότον τῆς Αὐστραλίας, ἡ «Endeavour» παρ' ὀλίγον συναντήσας ἐπὶ τινος ὕψους. Σώθεις ὅμως ὁ μέγας Ἀγγλος πλοίαρχος ἔλαβε κατοχὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ βασιλέως Γεωργίου Γ' τῆς παραλίας ταύτης, ἣς ἐχάραξε τὸν χάρτην ὀνομάσας αὐτὴν Νέαν Οὐαλλίαν.

Κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ περιήγησιν, διακρίσασαν τρία ἔτη, ὁ Κουκ εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ὑπαρξίν τῆς Αὐστραλίας· δύο πλοῖα ἐδόθησαν αὐτῷ, ἡ Resolution καὶ ἡ Adventure, ἐπρωχώρησε δὲ μέχρι τοῦ 71^{ου} νοτίου πλάτους. Ἀνακαλύψας τὴν Νέαν Καληδονίαν καὶ περιελθὼν τὰς Νέας Ἑβρίδας, ἔφραγεν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ ἀπείρου ἐπιστημονικῆς πληροφορίας περὶ τῶν χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας εἶχε προσεγγίσει, καὶ περὶ τῶν κατοίκων αὐτῶν, τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων.

Τῷ 1776 ὁ διάσημος ναύτης ἐπεχείρησε τρίτην περιήγησιν, ὅπως βεβαιωθῇ ἐὰν ὑπῆρχε συγκοινωνία μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας διὰ τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Περιπλεύσας τὸν Νέον Κόσμον ἔφθασεν εἰς τὴν βορειοδυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀμερικῆς καὶ προσεπάθησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Οὐδσόνιον κόλπον διὰ τοῦ Βεργγίου πορθίου, ἀλλ' ἀπῆντησεν αἰφνης πεδιάδα πάγου. Ὁ Κουκ ἐπανελθὼν εἰς τὴν ἀμερικανικὴν παραλίαν, ἔπλευσε πρὸς τὰς Σανδвичίου νήσους, σκοπεύων νὰ διέλθῃ ἐκεῖ τὸν χειμῶνα, φθάσας δὲ εἰς τὴν νῆσον Owhyhee προσεμίσθην εἰς ὄρυον τινὰ, ὅπου περιέμεναν αὐτὸν πρόωρος θάνατος.

Ὁ Κουκ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ συνῆψαν σχέσεις μετὰ τῶν ἐγχωρίων. «Οὐδέποτε εἶδον, λέγει ὁ Κουκ, λαοὺς ἀγρίους ἔχοντας ὡς αὐτοὶ ἐλαχίστην δυσπιστίαν καὶ μεγίστην ἐλευθεριότητα ἦθους. Ἐστελλον εἰς τὰ πλοῖα τὰ εἶδη τὰ ὁποῖα ἐπιθυμοῦν νὰ πωλήσωσι, καὶ ἤρχοντο ἔπειτα οἱ ἴδιοι ὅπως συντελέσωσι τὰς συμφωνίας. Προσθετόν δὲ πρὸς τιμὴν αὐτῶν, ὅτι οὐδὲ ἀπαξ' ἐπειράθησαν νὰ μᾶς ἐξαπατήσωσιν εἰς τὰς γινόμενας συναλλαγὰς».

Αὐτοῦτος αἱ φιλικαὶ αὐταὶ διαθέσεις δὲν διήρκεσαν ἐπὶ πολὺ. Ἡ ἀμοιβαία ἡσυχία διατράχθη διὰ κλοπῶν, συνεπεία δὲ συζητήσεων οἱ ἐγχώριοι ἔγιναν ἀπειλητικοί. Ἡμέραν τινὰ λαβόντες λίθους προσεπάθησαν νὰ ἐμποδίσωσι συγκοινωνίαν τινὰς νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ἀγγλοὺς ἐπιβιβάζοντας κάδους ὕδατος. Ὁ Κουκ μαθὼν τοῦτο διέταξε νὰ πυροβολήσωσι κατὰ τῶν ἀγρίων διὰ σφαιρῶν, ἀλλ' οὗτοι ῥίπτοντες κατὰ τῶν Ἀγγλῶν χάλαζαν πετρῶν ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ φύγωσι κολυμβώντας, καὶ κατέλαβον τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν λέμβον. Ὁ Κουκ ἀκούων τὰ

διατρέξαντα ἀνεφώνησε· «Φροδοῦμαι ὅτι οἱ νῆσιῶται οὗτοι θὰ μὲ ἀναγκάσωσι νὰ λάβω βίαια μέτρα, δὲν πρέπει νὰ νομίζωσιν ὅτι ὑπερίσχυται ἡμῶν». Τὴν ἐπαύριον ἀπεράτισε νὰ ἀποβιβάσῃ καὶ νὰ λάβῃ εἰς τὸ πλοῖόν του τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἐπιστημοτέρους ἐκ τῶν ἀρχηγῶν, καὶ νὰ κινήσῃ αὐτοὺς ὡς ὁμήρους. Μέχρις οὗ ἀποδοθεὶς αὐτῷ ἡ λέμβος. Ἀποβιβάσθεις μετ' ἐνὸς ἀξιωματικοῦ καὶ μετ' ἐννέα ναυτῶν, περιεκυκλώθη μετ' οὗ πολὺ ὑπὸ ἐχθρικοῦ πλήθους. Εἰς τῶν ἐχθρῶν ἐτόλμησε νὰ ἀπειλήσῃ τὸν Κουκ, ὅστις ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ. Οἱ ἐγχώριοι ὤρμησαν τότε κατὰ τῶν Ἀγγλῶν χωρὶς νὰ δώσωσιν αὐτοῖς καιρὸν νὰ γερύσωσιν ἐκ νέου τὰ ὅπλα τῶν ὀπλῶν. Ὁ Κουκ θαυμαστὴν ἀποδείχας ἀταραξίαν, ἔβλησε νὰ υποχωρήσῃ μετὰ τῶν ἀνδρῶν του, ἐνδὲς δὲ προσέβλεπε τοὺς ἐχθρικοὺς οὐδὲ ἐτόλμησε νὰ τὸν κακοποιήσῃ, καθότι τὸν ἐθεώρουν ὡς ἀνώτερόν τι ὄν· ἀλλ' εὐθὺς ὡς πλησιάζων ἤδη εἰς τὴν παραλίαν ἐστράφη ὅπως δώσῃ διαταγὰς εἰς τοὺς ναῦτας, ἐτρώθη ὀπισθεν δι' ἐγχυρίδιον καὶ ἔπεσε πρηνὴς εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ ἄγριοι βλέποντες αὐτὸν πεσόντα ἀνέκραζαν ἐκ τῆς χαρᾶς, ἀναλαβόντες δὲ ἐκ τῶν ὑδάτων τὸ ἡρωτικῶς ἀποθνήσκον αὐτοῦ σῶμα, τὸ ἔσυραν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τύποντες αὐτὸ, ἀφοῦ οὐδὲν ἦτο ἤδη ἢ ἄπνουν πτώμα.

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ πλοίαρχος Κουκ ὁ περιώνυμος θαλασσοπόρος, ὅστις μετὰ τὸν Κολόμβον ἐγένετο ἕως παντὸς ἄλλου περιρρημότερος. Ἡ φήμη, ἣν δικαίως ἀπέκτησεν εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἀξίας αὐτοῦ. Οὐδέποτε βίος κατηνυκλώθη χρησιμώτερον ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Κουκ ἐφάνετο ὡσεὶ προορισθεὶς εἰς τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ. Ἡ φύσις τὸν ἐπροίκατο διὰ σωματικῆς βώμης ἡρακλείου, εἶχε δὲ πνευματικὴν ἰσχυρὴν καὶ ἀταραξίαν συνδυαζομένην μετὰ δραστηριότητος ἐπιμόνου καὶ μετὰ καρτερίας σπανίας. Ὁ Κουκ εἶχεν ἀνάστημα 1,79 μέτρου καὶ μορφὴν αὐστηράν, ἦτο δὲ σιωπηλὸς καὶ σκληρὸς καὶ ἰσχυρογνώμων, ἀλλὰ καὶ δικαιοτάτος. Ὁ Dumont d'Urville εἶπε περὶ αὐτοῦ: «Εἶναι ὁ περιρρημότερος θαλασσοπόρος τῶν παρελθόντων αἰώνων καὶ τῶν μελλόντων».

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΡΤΕΟΡ.

ΕΟΡΤΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ.

Γεγονὸς ἀριστὰ περίεργον ἔλαβεν ἐσχάτως χώραν ἐν τῷ στάβλῳ ἱπποδρομίου διδόντος δημοσίᾳ παραστάσεις ἐν Φιλαδελφείᾳ. Βεβαιοῦται μάλιστα ὅτι εἶνε τὸ πρῶτον τοῦτο παράδειγμα ἐλέφαντος γεννῶντος ἐν αἰχμαλωσίᾳ. Ἰδοὺ κατὰ τὴν ἀμερικανικὴν ἐφημερίδα πῶς ἔλαβε χώραν τὸ χαρμόσυνον τοῦτο γεγονός.

Ἐκατέρωθεν τῆς αἰθούρας, ὅπου δίδονται αἱ παραστάσεις, ὑπῆρχον ἱκανοὶ ἐλέφαντες, προσδεμένοι εἰς πασσάλους· ἡ δὲ μήτηρ εἶχε τοποθετηθῇ ἀπέναντι χάρακος ἐμπειρημένου εἰς τὸ

μέσον, διὰ νὰ μὴ ἀνησυγῇ μηδὲ βασανίζηται.

Μόλις τὸ νεογνὸν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ οἱ ἐλέφαντες ἤρχισαν νὰ ἐκβάλλωσι θαυμασίους βρυχηθμοὺς, ἀνυψοῦντες εἰς τὸν ἀέρα τὰς προβοσκίδας τῶν, γονατίζοντες ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν τῶν, ἢ καὶ χορεύοντες, ὡς ἐὰν ἦσαν μεθυσμένοι ἐκ τῆς χαρᾶς.

Μετ' ὀλίγον κατέλαβε καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα παρόμοιος ἐρεθισμὸς· ὤθεν καὶ θραύσασα δι' ἐνὸς βιαίου τινάγματος τὴν ἄλυσιν, δι' ἧς ἦτο προσδεμένη εἰς τὸν χάρακα, ἔλαβε τὸ τέκνον τῆς μετὰ τὴν προβοσκίδα, καὶ περιήρχετο διὰ μέσου τῆς αἰθούρας· ἀκολούθως τὸ κατέθεσε πλησίον θερμάστρας, καὶ παρεδόθη εἰς χάραν παράφρονος. Δρῦρακτον ξύλινον, περιορίζον τὴν θερμάστραν, κατεβρύσθη εἰς μυρία τεμάχια, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ θερμάστρα ἀνετράπη καὶ κατεστράφη.

Ὁ φύλαξ, φοβηθεὶς μὴ πάθῃ, ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν, καὶ τῇ συνδρομῇ τῶν γειτόνων τοῦ κατόρθωσε νὰ κατευνάσῃ τὸ ζῷον καὶ νὰ πρῶταγάγῃ αὐτὸ εἰς τὴν ἄλυσιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ οἱ ἄλλοι ἐλέφαντες δὲν ἔπαυον ἀπὸ τοῦ νὰ βρυχῶνται καὶ νὰ σείωσι τὰς προβοσκίδας, ὡς διὰ νὰ χαιρετήσωσι τὸ νεογνόν.

Ἐδοκίμασαν νὰ θρέψωσιν αὐτὸ μὲ γάλα, διοχετεύοντες αὐτὸ διὰ σωλῆνος ἐν εἰδει χωνίου· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο δὲν κατωρθώθη, τὸ νεογνόν, ἀποδοθὲν εἰς τὴν μητέρα, ἤρχισεν ἀμέσως νὰ θηλάξῃ ἀπομακρύνον τὴν προβοσκίδα του.

Ὁ νέος οὗτος ἐλέφας εἶνε ὠραῖον θῆλυ ζῷον, ὄχι μεγαλειότερον ἀπὸ σκύλλον τῆς Νέας Γῆς, ἔχον μικρὰν προβοσκίδα. Νομίζει τις ὅτι εἶνε μικρὸς πῶλος, τρέχων ἐπάνω καὶ κάτω εἰς τὰ τυφλά. Ἡ μήτηρ ἄγει τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς, καὶ ἔχει βάρος 8.000 λιτρῶν. Ἐχει ἄκραν στοργὴν πρὸς τὸ τέκνον τῆς, ἀποβλέπει μετὰ δυσπιστίας πρὸς ἅπαντας τοὺς ξένους, καὶ, ὡς αἰετὸς πλησιάζουσιν, ἐκβάλλει κραυγὴν ἰδιαιτέραν, πρὸς ἣν ἀνταποκρίνονται ὁμοφώνως καὶ ἐντόνως καὶ οἱ λοιποὶ ἐλέφαντες, οἵτινες ἐνδιαφέρονται τὰ μέγιστα ὑπὲρ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ τέκνου. Κατὰ τὸ λέγειν τῶν φυλάκων, ἐὰν ἐπῆρχετο κίνδυνός τις εἰς τὸ προσφιλὲς τοῦτο ζεύγος, τὰ ἐπίλοιπα ζῷα θὰ ἐνέπιπτον εἰς μεγίστην ἀνησυχίαν, καὶ τότε δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἄλυσις ἀρκούντως ἰσχυρά, ὅπως τοὺς κρατήσῃ δεσμῶς.

Κορίνα Σ*.

ΚΗΔΕΙΑ ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑΙ

Ἡ «Αὐγουσταία Ἐφημερίς» ἐδημοσίευσεν ἐν τινι τῶν τελευταίων αὐτῆς φύλλων ἐκτενὴ περιγραφὴν ἐπικηδείου πομπῆς ἐν Ἰαπωνίᾳ, ἐπιστάλεισαν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἐν Τόκιῳ ἀνταποκριτοῦ τῆς, ἣν ὡς ἱκανῶς περίεργον μεταφέρομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἀναγνώστων τῆς Ἐστίας.

«Τὴν 5 Ἀπριλίου ἐτελέσθη ἐν Τόκιῳ ἡ κηδεία τῆς πρὸ πέντε ἡμερῶν ἀποθανούσης ἐπισήμου Ἰ-

απωνίδος Ναβεσίμα, συζύγου τοῦ πρίγκηπος Ναβεσίμα, ὅστις πρὸ ὀλίγων μόλις ἐβδομάδων εἶχε διορισθῇ πρεσβευτῆς τῆς Ἰαπωνίας παρὰ τῇ ἰαπωνικῇ αὐλῇ. Ὁ πρίγκηψ οὗτος ἀνήκει εἰς μίαν τῶν ἐπιστημοτάτων ἀρχαίων οἰκογενειῶν, καὶ εἶνε ἐκ τῶν πλουσιωτάτων μεγιστάνων τοῦ βασιλείου. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ τελετὴ τῆς κηδείας ἐγένετο μετὰ πάσης μεγαλοπρεπείας, ἀνάλογος τῆς ὑψηλῆς κοινωνικῆς θέσεως, ἣν κατέχει ἐν τῇ χώρᾳ ἡ οἰκογένεια τοῦ χερσεύσαντος συζύγου. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐπισήμου κηδείας ἐγένετο ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς ἀποθανούσης πένθιμος τελετὴ, εἰς ἣν παρίσταντο μόνον Ἰάπωνες. Τὴν 1 δὲ μετὰ μεσημβρίαν ἤρξατο κινουμένη ἡ ἐπικηδείου πομπή, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ συνοδεύσῃ τὴν ἀποθανούσαν εἰς τὴν ἐσχάτην αὐτῆς κατοικίαν. Προηγούντο αὐτῆς ὀκτώ αὐληταὶ, ὧν τὰ παράδοξα ἀρχαῖα τρόπου μουσικὰ ὄργανα ἐξέπεμπον τραγεῖς φθογγὰς ἀποτελοῦντας τὴν πένθιμον μελωδίαν. Μετὰ τούτους ἤρχοντο εἰκοσιν ἄλλοι, οἵτινες ἔφερον ὑψηλὰ κοντάρια, ἐφ' ὧν ἐκυματίζον μακρὰ πένθιμοι σημαῖαι, ὧν αἱ μὲν ἦσαν λευκαί, αἱ δὲ ἐρυθραί, φέρουσαι πᾶσαι γραφὰς διὰ μεγάλων ἰαπωνικῶν χαρακτῶν· ἀμέσως δὲ μετὰ τούτους εἶπετο τὸ περιελθεῖν τὸν νεκρὸν φέρετρον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ ἰσχυρῶν βάδδων ἐβάσταζον δώδεκα ἄνδρες. Ἐν Ἰαπωνίᾳ τὰ φέρετρα εἶνε συνήθως ὑψηλὰ μάλλον ἢ μακρὰ, τὸ δὲ σχῆμα τετράγωνον, ἐν οἷς, φαίνεται, ἐναποτίθεται ὁ νεκρὸς οὐχὶ κείμενος, ἀλλὰ καθήμενος· πλὴν δὲ τούτου οὐδὲν φέρουσι κόσμημα, ὄντα ἐξ ἀπλοῦ λευκοῦ ξύλου καὶ οὐδὲν ἔχοντα τὸ διάφορον ἀπλοῦ κιβωτίου. Μετὰ τοῦ νεκροῦ οὐδὲν ἐναποτίθεται ἐν τῇ σορῷ. Ἐνδύουσι δὲ αὐτὸν διὰ μακροῦ λευκοῦ ἐνδύματος, ἐπὶ τῶν συνδεσμένων αὐτοῦ χειρῶν τίθεται στέφανος ἀνθέων, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ μετώπου αὐτοῦ προσκατὰται τριγωνικὸν τεμάχιον λευκοῦ χάρτου. Ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει τὸ σχῆμα τῆς σορῷ ἦτο μάλλον ἐπίμνητος, ἐξ οὗ ἠδυνάτο τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὁ νεκρὸς ἐν αὐτῇ ἦτο κείμενος καὶ ὄχι καθήμενος. Ἐκ τῆς σορῷ ἐξηρτῶντο λευκαὶ σινδόνες, ἀνωθεν δ' αὐτῆς ὑπῆρχε μικρὰ σιάνη, χωρὶς οὐδὲν οὔτε χεῖμα οὔτε κόσμημα νὰ ὑπάρχῃ ἐφ' ὅλων τούτων. Ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν τῆς σορῷ ἐβάδιζον περὶ τοὺς εἰκοσιν ἄνδρες, οἵτινες ἔφερον κολοσσικῆς ἀνθοδέσμης τεχνητῶν ἀνθέων χρώματος ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ· μετὰ τούτους δὲ οἱ ἱερεῖς, ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῇ αὐτῶν τὸν πρωτοεῖς. Πάντες οἱ προμνησθέντες ἔφερον ἐνδυὰ λευκὰ, τοῦ αὐτοῦ δὲ χρώματος ἀλλὰ μετὰξινον ἦτο καὶ τὸ πᾶν ἱερώον, οἵτινες πρὸς τούτῳ ἔφερον μέλανας πῖλους πρὸς τὰ ὀπίσω κλίνοντας. Ἐν Ἰαπωνίᾳ, ὡς καὶ ἐν Κίνᾳ, τὸ λευκὸν εἶνε τὸ συμβολικὸν τοῦ πένθους χεῖμα. Ἐνταῦθα ἤρχετο ἡ πενθούσα οἰκογένεια ἐν εὐρωπαϊκῇ ὁμήρῳ· πρῶτον τὰ τρία ἀνήλικα ἔτι τέκνα τῆς ἀποθανούσης ἐν λευκῇ

ιαπωνική περιβολή, και μετ' αὐτὰ δ' οὐζυγος και οἱ λοιποὶ συγγενεῖς, ὧν οἱ ἄνδρες ἔφερον μέλαν εὐρωπαικὸν ἐνδυμα. Τὴν ὅλην δὲ πομπὴν ἔκλειε τὸ κατόπιν ἐρχόμενον ἐν ἀμάξις μέγα πλῆθος τῶν συνοδευόντων τὸν νεκρὸν, ὅπερ περιελάμβανε τὴν ἐγκριτωτέραν μερίδα τῆς πρωτευούσης, καὶ ἐν ᾧ ὑπῆρχον πολλοὶ ἀνώτεροι στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι ἐν ἐπισήμῳ περιβολῇ. Ἡ μεγαλοπρεπὴς πομπὴ βραδέως κινουμένη ἐχρειάσθη δύο ὅλας ὥρας μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Ἐνταῦθα παρὰ τὸν ἀνοικτὸν τάφον εἶχεν ἀνεγερθῆ μεγάλη ἐπιμήκης ξυλίνη στοὰ ἐστεγασμένη, ἣτις ἐκαλύπτετο διὰ μεγάλων σινδόνων φερουσῶν τὰ χρώματα καὶ ἐμβλήματα τῆς οἰκογενείας. Εἰς τὴν στοὰν ταύτην εἰσῆλθεν ἡ ἐπικήδειος πομπή. Εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτῆς μέρος κατετέθη ἡ σορὶς, ἥς δεξιᾷ μὲν ἔλαβον θέσιν οἱ ἱερεῖς καὶ ἡ πενθοῦσα οἰκογένεια, ἀριστερᾷ δὲ οἱ παρόντες ἐκ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος μετὰ τῶν κυρίων αὐτῶν, οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ ἐπισημότατοι τῶν ἐν ἰαπωνικῇ ὑπηρεσίᾳ ἀλλοδαπῶν. Καθ' ὅλον τὸ λοιπὸν μῆκος τῆς στοᾶς ὑπῆρχον ἐκατέρωθεν σειραὶ ἐδρῶν, ἐφ' ὧν ἐκάθησαν οἱ λοιποὶ τῆς κηδείας. Ἐν τῇ μέσῳ ἀφῆθη ἱκανὸν διάστημα, ἐν ᾧ ἐκατέρωθεν ἐστήθησαν αἱ μεγάλαι ἐκείναι ἀνθοδέσμαι καὶ τὰ φέροντα τὰς σημαίας κοντάρια· ὁ δὲ ἀμέσως πρὸς τὴν σορὶν χώρος ἦτο κεκαλυμμένος διὰ λευκῶν ψαθῶν. Ἀμα ὡς πάντες ἔλαβον θέσιν ἐν τῇ στοᾷ, ἤρξατο ἡ παρὰ τὸν τάφον νεκρώσιμος τελετὴ διὰ πενήμιου πάλιν μελωδίας τῶν αὐλητῶν. Ἀμέσως δὲ ἐπλησίασαν βραδέως καὶ σεμνοπρεπῶς οἱ ἱερεῖς, οἵτινες μετέδιδον πρὸς ἀλλήλους ἐδέσματα διαφόρων εἰδῶν, ἄτινα, ἐπὶ μικρῶν τραπέζων τιθέμενα κατὰ τὸ ἰαπωνικὸν ἔθος, ἐτοποθετοῦντο ἐπὶ μεγάλης πρὸ τῆς σοροῦ κειμένης τραπέζης. Μεταξὺ τούτων ὑπῆρχον ἐν ἀφρονίᾳ ὀρύζιον, ἰχθῦς, λαχανικὰ καὶ ὀπώρα παντὸς εἶδους, πάντα ἐν φυσικῇ καταστάσει· ἄνθη δὲ εἰς μικρὰς ἀνθοδόχους ἐχρησίμευον εἰς διακόσμησιν τῆς τραπέζης. Ἡ τῶν ἐδεσμάτων παράθεσις κατὰ τὰς κηδείας εἶνε ἀρχαῖον ἰαπωνικὸν ἔθος, εὐνόητος δὲ ἡ σημασία αὐτῆς· ἀλλ' ὅμως τὰ ἐδέσματα δὲν ἐναποτίθενται εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ μετὰ τὴν κηδείαν διαμοιράζονται εἰς τοὺς πτωχοὺς. Τούτων γενομένων, ὁ πρωτοιερεὺς ἀνέγνωσεν, ἱστάμενος πρὸ τῆς σοροῦ, μακρὸν ἐπιτάφιον, οὗτινος ὡς ἀδασὶς τῆς ἰαπωνικῆς οὐδὲν δυστυχῶς ἠδυνήθημεν νὰ ἐννοήσωμεν, ἀλλ' ὅστις βεβαίως ἦτο περιγραφή τοῦ βίου καὶ τῶν ἀρετῶν τῆς μεταστάτης. Μετὰ δὲ τὸν λόγον ἀπήγγειλε βραχείας τινὰς εὐχάς, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἐκρότει τὰς χεῖρας κατὰ ἰαπωνικὸν ἔθος. Εἶνε δὲ τοῦτο γενικὸν ἐν ἰαπωνίᾳ, καὶ πᾶς ἰάπων κατὰ τὴν προσευχὴν αὐτοῦ κροτεῖ τὰς χεῖρας, ἵνα ἐλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν προσοχὴν τῆς θεότητος. Μετὰ τοῦτο ἐπλησίασαν οἱ πενθοῦντες, οἵτινες βραδέως ὑποκλινόμενοι κατέθετον ἄνθη καὶ

κλάδους θάλλοντας πρὸ τῆς σοροῦ, δεῖγμα τελευταίου ἀγάπης εἰς τὴν μνήμην τῆς θανούσης. Εἶπε τοῦτο ἔθος ἀνάλογον πρὸς τὸ ἡμέτερον, καθ' ὃ ἐπιπομεν εἰς τὸν τάφον ἄνθη ἢ δραχμὴν χρώματος. Προσῆλθον δὲ ἱνακκαταθέσωσι τὰ ἄνθη κατὰ τὰς πρώτων οἱ ἱερεῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τὰ τέκνα τῆς ἀποθανούσης, εἴτα ὁ οὐζυγος, οἱ συγγενεῖς, οἱ ὑπουργοὶ καὶ τελευταῖον τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν παρισταμένων. Οὕτως ἐπερατώθη ἡ κηδεία, λίαν ἀξιοπρεπὴς ἐν πᾶσι γενομένη· οἱ δὲ μετασχόντες αὐτῆς κατέλιπον τὸν τόπον δεχόμενοι κατὰ τὴν ἐκ τῆς στοᾶς ἐξόδον τὰς εὐχαριστίας τῆς οἰκογενείας. Ἡ εἰς τὸν τάφον κατάθεσις τῆς σορὶς γίνεται ἄνευ τινὸς διατυπώσεως, δὲν εἶνε δὲ σπληνὴς νὰ παρίστανται κατ' αὐτὴν οἱ τὴν κηδείαν συνοδεύσαντες». K.

ΟΙΚΙΑΙ ΕΚ ΒΑΜΒΑΚΟΣ

Ἡ Ἀμερικὴ εἶνε γόνιμος εἰς ἐκτάκτους ἐφευρέσεις. Ἡ νεωτέρα πιασὼν καὶ περιεργότερα εἰς ἡ χρησιμοποίησις τοῦ βάμβακος ὡς οἰκοδομικοῦ μου ὕλης, καὶ ἡ κατασκευὴ ξύλων τεχνητῶν.

Καὶ ἀληθῶς πρόκειται αὐτὸ τοῦτο περὶ οἰκοδομικῆς οἰκίαν ἐκ βάμβακος. Ἡ νέα αὕτη ἀνακάλυψις ἔλαβεν ἥδη τὸ κύρος τῆς πείρας καὶ διὰ τὰ πιστοποιητικὰ διπλώματα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον γίνεται χρῆσις βάμβακος πρασίνου καὶ κατωτέρως ποιότητος, τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἀμεινάρων, καὶ τῶν ἀποκοσμητικῶν τῶν ἐργαστασίων, καὶ ἐν γένει πάσης ὕλης βαμβακίης ἀπερριμένης, ἣν ἀπαξιοῦσι νὰ συλλέξωσι καὶ αὐτοὶ οἱ χαρτοποιοί. Ἐκ τούτων δὲ πάντων κατασκευάζεται μᾶζα ἔχουσα ὅλην τὴν στερεότητα τοῦ λίθου.

Ἀκολουθῶς ὁ οἰκοδομησὶμος οὗτος βάμβαξ περιλείφεται ἔξωθεν μὲ οὐσίαν τινὰ, ἣτις καθιστᾷ αὐτὸν ἀδιάβροχον. Διὰ νὰ κτίσῃ δὲ τις ἐκ τῆς οὕτω παρασκευαζομένης ὕλης οἰκίαν ἀπὸ θεμελίων μέχρι στεγῆς, χρειάζεται τὸ ἥμισυ τοῦ χαρτοῦ ὅστις ἀπαιτεῖται διὰ νὰ κτισθῇ αὕτη αὐτὴ ἡ οἰκία ἐκ πλίνθων. Εἶνε δὲ ἡ βαμβακώκτιστος αὕτη οἰκία ἀσφαλὴς ἀπὸ τοῦ πυρὸς, ἐπίσης στρεῖ ὡς καὶ ἡ ἐκ λίθων καὶ τρις εὐθηνότερα.

Τὰ ξυλώματα τῆς οἰκίας ταύτης γίνονται ἀσπίτινον ἄχυρον. Τὸ τεχνητὸν ξύλον, ὑπερβαλλόντως στερεὸν, κατασκευάζεται ὡς ἑξῆς: Κατ' ἀρχὰς τὸ ἄχυρον μετασχηματίζεται εἰς φύλλα χαρτοῦ χονδροῦ μὲ τὰ συνήθη μέσα τῶν χαρτοποιῶν, ἀκολουθῶς δ' οἱ χάρται οὗτοι συμπιέζονται μετὰ διάλυσιν ἰδίαν, ἣτις ἀποσπᾷ τὰς ἰνὰς τῶν. Ἀρκεῖ δ' ἐπειτα νὰ διελασθῇ ἡ αὕτη διὰ τῆς μηχανῆς, δι' ἣς κατασκευάζονται τὰ ἐλάσματα, ὅπως ἀποκτήσῃ ὅλας τὰς ιδιότητας τῆς κοινῆς οἰκοδομησὶμου ξυλείας. Δι' αὐτῆς δὲ πάλιν χημικῆς παρασκευῆς ἡ ὕλη αὐτὴ καθίσταται καὶ ἀδιάβροχος καὶ εἰς ἄκρον δύσπλετος.

Τὰ λεπτοεργήματα κατασκευάζονται ἐκ χαρτοῦ ὀλίγον τι διαφέροντος ἀπὸ τοῦ προλαβόντος. Ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁ χάρτης οὗτος εἶνε κατὰ τι μαλακώτερος. Εἶνε δ' εὐχρηστος πρὸς πᾶσαν λεπτοεργίαν, πριονίζεται, βυκανίζεται, καρφώνεται, κολλᾶται, σχίζεται, καὶ σκαλίζεται ἀπαρχαλλάκτως ὅπως καὶ τὸ φυσικὸν ξύλον.

Θερμανθεὶς ἀπέναντι πυρὸς ὁ χάρτης, ἡ τὸ ξύλον τοῦτο, δύναται νὰ λυγισθῇ καὶ νὰ λάβῃ τὰ ποικιλώτερα σχήματα· ἐφαρμόζονται δ' ἐπ' αὐτοῦ κάλλιστα ὅλα τὰ χρώματα καὶ βερνίκια, καὶ διατηροῦνται ἐπ' αὐτοῦ πολὺ ἀνεξίτηλότερα παρὰ ἐπὶ τοῦ ξύλου. Εἶνε δ' ἀναίσθητον πρὸς τὰς μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας τὸ χάρτινον τοῦτο ξύλον, καὶ δύναται νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸν ἥλιον καὶ εἰς τὴν βροχὴν χωρὶς νὰ σχισθῇ. *

Ο ΗΛΙΟΣ ΕΝ ΜΕΣῃ ΝΥΚΤΙ.

Ἡ θέα τοῦ ἡλίου, μεγαλοπρεπῶς λάμποντος ἐν τῷ στερεώματι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου, ἐπισύρει κατὰ μῆνα Ἰούνιον πλῆθος περιηγητῶν εἰς τὴν σουηδικὴν Λαπωνίαν. Ἐπὶ ἑξ ὅλας ἐβδομάδας, τῆς νυκτὸς ὁ σκοτεινὸς μανδύας δὲν ἀπλοῦται σχεδὸν ποσὸς εἰς τὰ βόρεια τῆς Σουηδίας· ὁ ἥλιος δὲν δύει, ἡ δὲ γῆ θερμαινόμενη ἀπαύστως ὑπὸ τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ, ἐντὸς ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μόνον μηνὸς παράγει τὴν κριθὴν καὶ τὰ ἄλλα δημητριακά.

Τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους οἱ Λάπωνες κλείουσι εἰς τὰς μάνδρας τὰ ποίμνια τῶν ταράνδων (rennes) αὐτῶν, καὶ μεταφέρουσι τὰς σκηνάς των παρὰ τοὺς ἀγροὺς ὅπου γίνεται ἡ συγκομιδὴ. Φιλοξενώτατοι ἐκ φύσεως βλέπουσι χαρμόσυνοι τὴν ἄφιξιν τῶν ξένων περιηγητῶν, οἵτινες σπεύδουσι πρὸς τὸ ὄρος Gelleware, ἀπέχον 184 χιλιομέτρα τῆς Lulea.

Ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου, ἔχοντος ὕψος 580 μέτρων, δύναται τις νὰ ἀπολαύσῃ καλλίτερον ἢ ἐξ οἰουδήποτε ἄλλου μέρους τὸ θέαμα τοῦ «ἡλίου τοῦ μεσονυκτίου». Γίνεται δὲ ἡ εἰς τὸ ὄρος ἀνάβασις τὴν 24 Ἰουνίου, ἣτις εἶνε ἡ μακροτέρα τοῦ ἔτους ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ ἥλιος ἐκτοξεύει εἰς τὴν γῆν τὰς θερμὰς αὐτοῦ ἀκτίνας ἐπὶ ὅλας 22 ὥρας.

Τὸ ἔτος τοῦτο ὁ καιρὸς δὲν ἠνένησε τοὺς περιηγητὰς τοὺς ἐλθόντας νὰ ἀπολαύσωσι τὸ λαμπρὸν θέαμα. Κατὰ τὴν 24 Ἰουνίου ὁ περὶ τὸ ὄρος Gelleware ὀρίζων ἐκαλύφθη ὑπὸ νεφῶν, ἅτινα ἀπέκρυψαν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τὸν ἥλιον. Ἀλλ' οἱ ἐπαυθόντες τὴν ἐπαύριον ἀπεζημιώθησαν δαφιλῶς διὰ τὸν κόπον των. Τὸ μεσονύκτιον τῆς ἐπιούσης ὁ ἥλιος ἔλαμπεν εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ ἐντάσει καὶ μεγαλοπρεπείᾳ. *

ΤΑ ΠΕΠΟΝΙΑ ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ ΑΜΟΥΡΑΤ.

Ἐχει καὶ τὸ πεπόνιον τὴν τραγικὴν του ἱστορίαν.

Ὁ σουλτάνος Ἀμουράτ ἠγάπα ἰδιαζόντως τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ καρπού. Ἡμέραν τινὰ ὁ κηπουρὸς αὐτοῦ ἔρχεται ἀπηλπισμένος νὰ τῷ ἀναγγεῖλῃ ὅτι τὸ καλλίτερον πεπόνιον τοῦ κήπου, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ παρατεθῇ τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ γεῦμα, ἐκλάπη τὴν παρελθούσαν νύκτα. Εἰς τὸν κήπον δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ εἰσέρχωνται ἄλλοι παρὰ τοὺς ἀκολουθοῦς τοῦ σουλτάνου, καὶ ἐπομένως ἡ ὑπόνοια περὶ τοῦ ἐγκλήματος δὲν ἠδύνατο νὰ πέσῃ ἢ ἐπ' αὐτῶν καὶ μόνων. Τί πράττει λοιπὸν ὁ σουλτάνος; Προσκαλεῖ ὅλους τοὺς ἀκολουθοῦς, θέτει αὐτοὺς εἰς γραμμὴν καὶ διατάσσει τὸν δῆμιον νὰ τοῖς ἀνοίξῃ τὴν κοιτίαν. Οἱ σπόροι τοῦ πεπονίου ἀνευρέθησαν εἰς τὴν κοιτίαν. τοῦ δεκάτου ἐγδού ἀκολούθου! K* E*.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Διὰ τί ὁ Ὑμέναιος παριστάνεται κρατῶν δῶδα; ἠρώτησε νεῖνις τις ἐν αἰαδιμακίᾳ.

— Διότι, ἀπεκρίθη οὗτος, ὁ γάμος ῥίπτει φῶς εἰς τὰς ἀτελείας, τὰς ὁποίας μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἴδωμεν ἡ σκέπη, δι' ἣς ἐπικαλύπτει πρότερον τοὺς ὀφθαλμοὺς μας ὁ ἔρως.

* *

— Τί φρονεῖτε περὶ τοῦ κ. Α.
— Καλὸς νέος.
— Ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητά;
— Ἐ, ἔ!
— Ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα δέ;
— Ἐ, ἔ!
— Τουτέστι τὸν ἔχετε διὰ χεῖρα;
— Δὲν λέγω τοῦτο.
— Τότε λοιπόν;
— Ἐννοῶ μόνον, ὅτι ὁ κ. Α. ἦτο ἱκανὸς νὰ σώσῃ τὸ Καπιτώλιον.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Μήτηρ παρηγοροῦσα τὸ κλαῖον τέκνον τῆς:
— Ἐλα, Γλάγκο μου, πές μου, ἀγοράκι μου, τί ἔχεις καὶ κλαίεις; Τί σ' ἐκαμαν; Ποῦτος σ' ἐπεῖραξε;
— Μαμάκα μου... (κλαίει ἔτι γοερώτερον)...
Χθὲς ἔπεσα κάτω καὶ ἐκτύπησα.
— Ἀ, χθὲς ἔπεσες καὶ ἐκτύπησες! Μὰ γλατί λοιπὸν κλαίεις σήμερον;
— Διότι χθὲς δὲν ἦσουν ἐς τὸ σπίτι.

— Φίλος μου τίς μοι διηγείτο τρέμων τὸ φοβερὸν τοῦτο: «Χθὲς ἐμέθυσα καὶ εἶδον τὴν πενθεράν μου διπλῆν!»

ΙΟΝΑΕ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Όσοι θέλουν να διατελέσωσιν εδουλεύοντες υιοί, κάμουν καλὰ νὰ μὴ μελετήσωσι πάρα πολὺ τὴν βιογραφίαν τῶν πατέρων τῶν.

* * * Τὰ χρέη, ὅσα πληρώνεις, ἀφίγουν τρύπας· τὰ χρέη δὲ, ὅσα δὲν πληρώνεις, ἀφίγουν κηλίδας.

* * * Δὲν θὰ εἴχαμεν φίλους, ἐὰν δὲν ἤμεθα ὑποκριταί.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Λόγος γίνεται περὶ δίκης τινὸς περιέρχου ἐν Λονδίῳ.

Λόρδος τις ἐνυμφεύθη γυναῖκα χαριτωμένην. Ἀλλὰ ποία ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τοῦ λόρδου, ὅτε εἶδε τὴν ἐσπέραν τοῦ γάμου τὴν σύζυγόν του ν' ἀφαιρῇ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὴν κόμην τῆς, τοὺς δόντας τῆς, τὰ γαστροκνήμιά τῆς, τὰ ἰσχία τῆς, τὸ στῆθος τῆς—καὶ τέλος νὰ περισταλῇ εἰς ἐν μηδενικόν.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος λόρδος διατείνεται ὅτι ἐγείνηται θυμὸν καταχρήσεως ἐμπιστοσύνης, καὶ θέλει νὰ διαλύσῃ δικαστικῶς τὸν γάμον τοῦτον.

Ἰδοὺ δὲ καὶ μία διασκεδαστικὴ λεπτομέρεια!

Ὁ δικηγόρος του, διὰ νὰ κερδήσῃ τὴν δίκην, σκοπεύει νὰ ἐπικαλεσθῇ νόμον, ὅστις ἴσχυεν ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὴν 18ην ἐκκτονταετηρίδα, καὶ ὅστις οὐδέποτε κατηργήθη.

Ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ὑπάρχει ἡ ἐξῆς διάταξις: «Πᾶσα γυνή, οἰαζομένη ἡλικίας, τάξεως καὶ ἐπιτηδεύματος, εἴτε παρθένος, εἴτε χήρα, ἥτις ἤθελεν ἔλθαι εἰς γάμον κοινωνίαν πρὸς τινὰ τῶν ἀρρένων ὑπηκόων τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἐκμαυλίσασα ἢ παραπείσασα αὐτὸν δι' ἀρωμάτων, χρωμάτων, κοσμητικῶν, ὀδόντων τεχνητῶν, κόμης πλαστῆς, διὰ σιδηρῶν στηθοδέσμων, διὰ ψευδῶν ἰσχυῶν, ὑποδημάτων με πτέρυναν ὑψηλὴν, ὑπόκειται εἰς τὰς ποινὰς, ὅσας ἐπιβάλλει ὁ νόμος εἰς τὰς μαχίσσας».

Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ νόμος προσθέτει, ὅτι—καὶ τοῦτο εἶνε θετικόν—«ὁ ἐκ τῶν τοιούτων ἀπατῶν προερχόμενος γάμος θέλει κηρυχθῇ ὡς ἄκυρος καὶ ὡς μὴ γενόμενος».

Θέλετε νὰ μάθετε πόσα κατέθεσε τὸ τελευταῖον ἔτος 1879 εἰς τὰ «Ταμιευτήρια» ὁ Γάλλος, ὅστις φημίζεται ὡς ἄνθρωπος κοῦφος καὶ δαπανηρός; Ἐπτακόσια ἐξήκοτα ἐννέα ἑκατομμύρια, τριάκοτα τέσσαρας χιλιάδας, ἑκατὸν ὀγδοήκοτα ἑξήκοντα!

Οἱ καταθέται τῶν οἰκονομιῶν τούτων εἶνε 2,625,209. Ὅλοι οὗτοι δὲν ἐνέμειναν ἄχρι τέλους εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκονομίας, οἱ ἀποσύραντες ὅμως τὰς καταβολὰς τῶν μόλις ἀνέρχονται εἰς τὸ τέταρτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ.

Καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν ὑπάρχουσι 534 Ταμιευτήρια (Caisses d'épargne) ἔχοντα 736 ὑποκαταστήματα.

Τὰς ἡμέρας ταύτας, γράφει ἡ Βρετανικὴ

Ἐπιθεώρησις ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῆς τεύχε· πρόκειται νὰ ἐκτελῇ εἰς θέαν ἐν τῷ ζωολογικῷ κήπῳ τετρατόδης ἀράχνη, ἥτις ἐκομίσθη ἐκ Βρετανίας. Τὸ φρικῶδες τοῦτο ζῷον τρέφεται ἐν ποντικῶν καὶ μικρῶν πτηνῶν, ὧν ἐλμυζᾷ τὸ εἶμα· ἅμα δὲ ὡς κορεσθῇ, ἀρχίζει νὰ παίξῃ μετὰ τὸ πτώμα τῶν θυμάτων του, ἀπαράλλακτα ὡς πρᾶται ἡ γαλῇ μετὰ τὸν ποντικόν. Τὸ σῶμα τῆς ἀράχνης ταύτης καλύπτεται ὑπὸ τοιγώματος ἔχοντος χρῶμα ὁποῖον καὶ ἡ ἄμμος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ζῇ, ἡ δὲ κάτω σιγῶν αὐτῆς φέρεται ὡς ὄπλον ἐστρακὸν κυρτὸν κοπτερώτατον ὡς εἰ ἦτο ἐκ χυλιδος. Εἶνε δὲ τόσον μεγάλῃ, ὥστε ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῆς δύναται νὰ καλύψῃ ὅλον κληρον παροψίδα.

Νέου εἶδους ποταμοδρομὴν ἀναγγέλλουσι αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες, λαβοῦσταν ἐσχάτως χάραν ἐν τῷ Ταμέσει μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ κυνὸς ἐξαιετοῦς.

Τὸ διάστημα, ὑπερ ἐπρόκειτο νὰ διανύσαντες ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κύων, ἦτο δέκα μιλίων καὶ τὸ στοίχημα 1,250 φράγκα.

Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ὁ κύων εἶχε προδράμει κατὰ 40 μέτρα. Μετὰ πεντήκοντα λεπτά ὁ κολυμβητὴς παρητήθη ἀπὸ τὸ στοίχημα. Ὁ κύων ὅμως ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, καὶ μετὰ δύο ὥρας ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ὕδατος ἐν ἀρίστῳ εὐεξίᾳ.

Πολυάριθμοι θεαταὶ παρηκολούθουν ἐπὶ λέμβων καὶ ἀτμοπλοίων τὰς περιπετείας τοῦ παρὰ δόξου τούτου ἀγῶνος.

Ἡ μακροτέρα γέφυρα τοῦ κόσμου εἶνε νῦν κατασκευαζομένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βόλγας δι' ἧς θὰ διέλθῃ ὁ μεταξὺ τῆς Σαμάρρας καὶ Σιβηρίας σιδηρόδρομος. Ὑπελογίσθη ὅτι διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς γεφύρας ταύτης θὰ δαπανηθῶσι 17,500,000 φράγκα.

Ε.Ε. ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἡμέραν τινὰ τραπεζίτης τις ἔρχεται πρὸς τὸν βαρῶνον Ῥότσχιλδ ἵνα ζητήσῃ τὴν συμβουλὴν τοῦ λέγων ὅτι ἐδάνεισεν ἄνευ ὑπογραφῆς τὸ ποσὸν 10,000 φράγκων εἰς κόμητα τινὰ Σ. . . ., ὅστις ἀνεχώρησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, χωρὶς νὰ τοῦ ἀφήσῃ ἀπόδειξιν τοῦ χρέους.

Ὁ βαρῶνος Ῥότσχιλδ τοῦ λέγει ἀμέσως, χωρὶς νὰ χάσῃ στιγμήν·

—Γράφετέ τον εἰθὺς νὰ σᾶς ἐπιστρέψῃ τὰ 100,000 φράγκων, τὰς ὁποίας τὸν ἐδανείσατε.

—Ἀλλὰ, ἀπαντᾷ ὁ ἄλλος, τὸ ποσὸν εἶναι μόνον 10,000.

—Δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον, λέγει ὁ βαρῶνος, θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ ἀμέσως καὶ ἐκεῖνος ὅτι δὲν σᾶς ὀφείλει ἢ μόνον 10,000 φρ. Τοιοῦτο τρόπον ἔχετε τὴν ἀπόδειξιν τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖτε.